

**Kasa Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego**

**WYPADKI PRZY PRACY
I CHOROBY ZAWODOWE
ROLNIKÓW
ORAZ DZIAŁANIA
PREWENCYJNE KRUS
W 2008 ROKU**

WARSZAWA 2009

KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**WYPADKI PRZY PRACY
I CHOROBY ZAWODOWE ROLNIKÓW
ORAZ
DZIAŁANIA PREWENCYJNE KRUS
W 2008 ROKU**

Warszawa, maj 2009 r.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji
na podstawie rocznych informacji i sprawozdań statystycznych OR
www.krus.gov.pl

Opracowanie techniczne, skład i druk
Wydział Poligrafii KRUS

DTP
Maciej Szewczyk

Zam. nr 174/09

Spis treści

I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników	5
A. Wypadki przy pracy rolniczej	5
1. Zgłoszenia wypadków	5
2. Decyzje podjęte w sprawie odszkodowań	6
2.1. Decyzje odmowne	6
2.2. Wypadki powodujące wypłatę jednorazowych odszkodowań, ich terytorialne rozmieszczenie i orzekany uszczerbek na zdrowiu.....	8
3. Wypadki śmiertelne	11
4. Struktura wypadków	13
5. Przyczyny i okoliczności wypadków	15
6. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń	16
B. Choroby zawodowe	17
II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	22
1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS	22
2. Analiza przyczyn wypadków i chorób zawodowych	23
3. Dobrowolne, nieodpłatne szkolenie i instruktaż dla ubezpieczonych na temat zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym.....	24
4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym.....	30
5. Starania KRUS o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.....	45
6. Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	49
7. Współpraca z instytucjami w prowadzeniu działań prewencyjnych	49
III. Podsumowanie	51

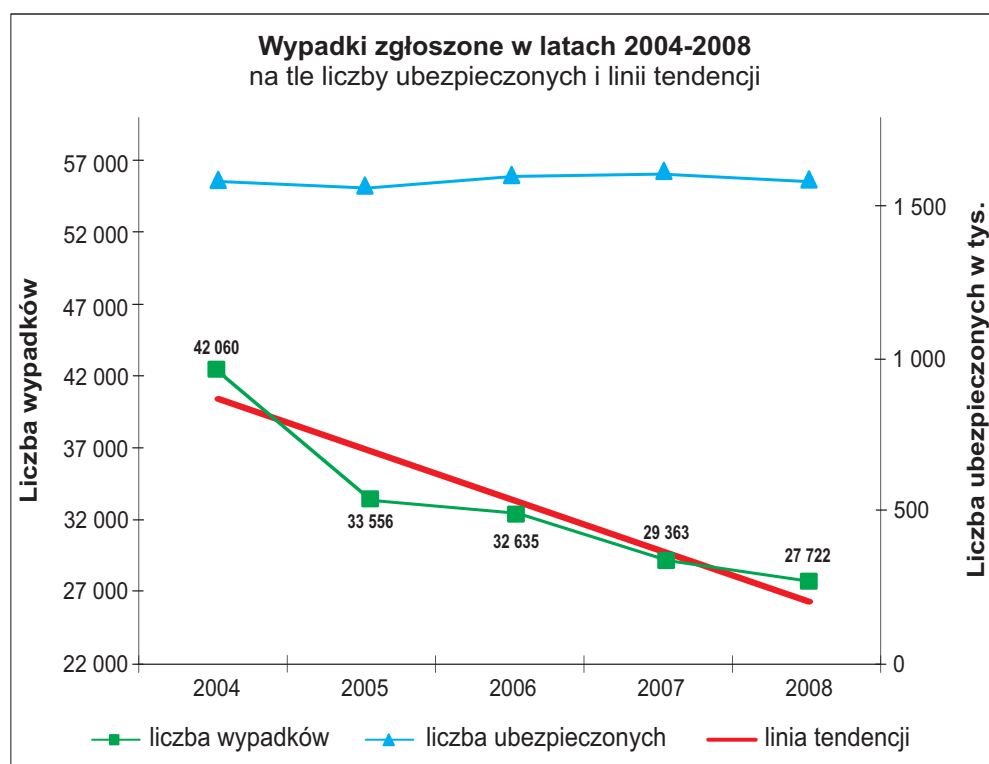
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników

A. Wypadki przy pracy rolniczej

1. Zgłoszenia wypadków

W 2008 roku do placówek terenowych i oddziałów regionalnych KRUS zgłoszono **27 722 zdarzenia wypadkowe, o 1 641 (5,6%) mniej niż w 2007 roku**. Liczba ubezpieczonych w KRUS zmniejszyła się o 24 765 (1,5%) z 1 609 644 do 1 584 884.

Liczbę zdarzeń zgłoszonych jako wypadki przy pracy rolniczej w latach 2004-2008 przedstawia poniższy wykres:

W tabeli podano liczbę zgłoszonych wypadków w województwach w latach 2004-2008:

Lp.	Województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2008/2007 w %
1.	dolnośląskie	1 664	1 359	1 313	1 179	1 084	91,9
2.	kujawsko-pomorskie	3 275	2 524	2 599	2 195	2 074	94,5
3.	lubelskie	5 587	4 302	4 248	3 987	3 656	91,7
4.	lubuskie	432	372	376	328	256	78,0
5.	łódzkie	3 852	3 136	3 015	2 628	2 403	91,4
6.	małopolskie	3 446	2 682	2 672	2 450	2 348	95,8
7.	mazowieckie	5 159	4 151	3 859	3 596	3 349	93,1
8.	opolskie	754	659	596	600	491	81,8
9.	podkarpackie	2 840	2 132	2 176	1 901	1 848	97,2
10.	podlaskie	3 966	3 054	2 791	2 513	2 484	98,8
11.	pomorskie	1 225	1 042	1 025	839	822	98,0
12.	śląskie	935	813	862	774	676	87,3
13.	świętokrzyskie	2 538	1 855	1 794	1 483	1 569	105,8
14.	warmińsko-mazurskie	1 943	1 673	1 578	1 428	1 327	92,9
15.	wielkopolskie	3 758	3 280	3 208	3 011	2 891	96,0
16.	zachodnio-pomorskie	686	522	452	451	444	98,4
Ogółem:		42 060	33 556	32 564	29 363	27 722	94,4

2. Decyzje podjęte w sprawie odszkodowań

Złożono 28 009 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci, spowodowanej wypadkiem przy pracy rolniczej. Decyzje podjęto wobec 29 748 spraw, łącznie z wnioskami nie załatwionymi w 2007 roku i sprawami z odwołań sądowych (923).

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o u.s.r. (bez względu na skutki zdrowotne wypadku), uznano 25 899 zdarzeń, o 2 214 (7,9%) mniej niż w roku poprzednim.

Wśród podjętych decyzji było:

- 17 956 decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie (60,4% decyzji) – w tym 923 na podstawie odwołań,
- 11 313 decyzji odmawiających jednorazowego odszkodowania (38,0% decyzji),
- 479 umorzeń z powodu rezygnacji z roszczeń (1,6% decyzji).

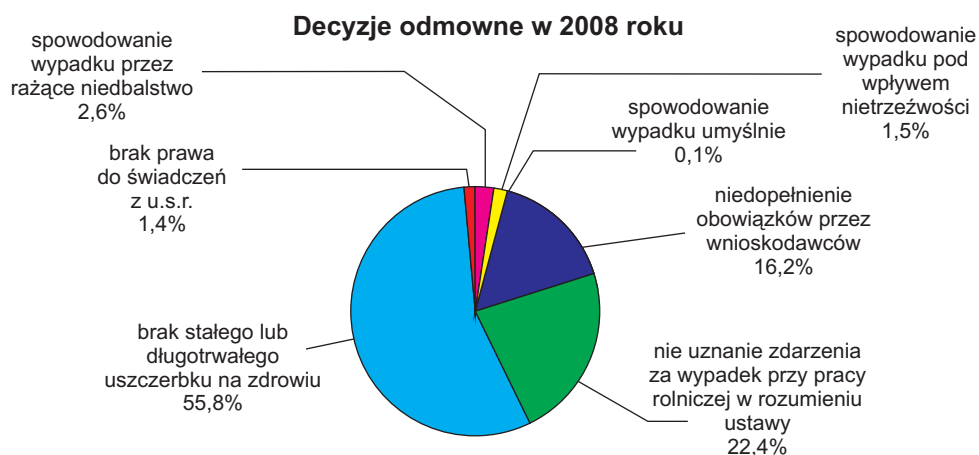
2.1 Decyzje odmowne

Wydano ogółem 11 313 decyzji odmownych, o 1 377 (10,9%) mniej niż w 2007 r.

Przyczyny odmowy prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej to przede wszystkim: brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (55,8%), nie uznanie zdarzenia za wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy (22,4%) i niedopełnienie obowiązku przez wnioskodawcę (16,2%).

Strukturę decyzji odmownych w latach 2004-2008 roku przedstawiają poniższa tabela i wykres:

Przyczyny decyzji odmownych	Liczba spraw w 2008	Udział w decyzjach odmownych ogółem w %				
		2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.
brak prawa do świadczeń z u.s.r.	155	6,9	3,6	2,1	1,5	1,4
nie uznanie zdarzenia za wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy	2 539	20,0	18,5	20,2	20,7	22,4
brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu	6 315	58,5	61,0	58,0	55,8	55,8
spowodowanie wypadku umyślnie	9	0,02	0,0	0,0	0,0	0,1
spowodowanie wypadku przez rażące niedbalstwo	292	2,8	2,5	2,3	2,4	2,6
spowodowanie wypadku pod wpływem nietrzeźwości	166	1,4	1,6	1,7	1,4	1,5
niedopełnienie obowiązków przez wnioskodawców	1 837	10,3	12,8	15,7	18,1	16,2

Liczbę wypadków zakończonych wydaniem decyzji odmownych w województwach, w latach 2004-2008 podano w tabeli:

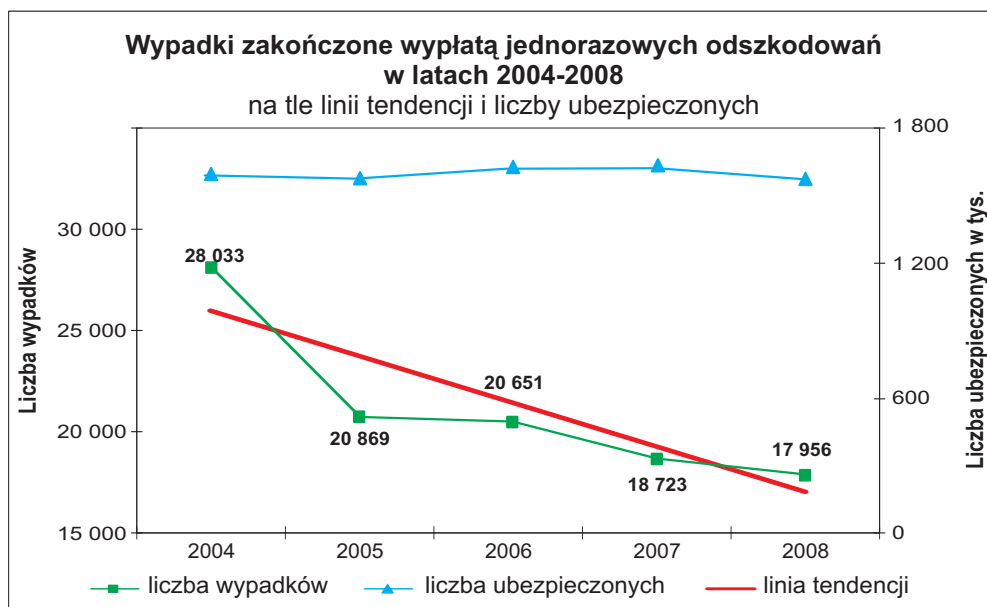
Lp.	Województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2008/2007 w %
1.	dolnośląskie	1 005	792	686	624	558	89,4
2.	kujawsko-pomorskie	1 274	984	1 104	1 076	882	82,0
3.	lubelskie	2 194	1 476	1 448	1 454	1 165	80,1
4.	lubuskie	145	101	113	100	86	86,0
5.	łódzkie	1 725	1 375	1 424	1 348	1 238	91,8
6.	małopolskie	1 535	1 182	1 149	1 102	984	89,3
7.	mazowieckie	1 931	1 634	1 541	1 471	1 494	101,6
8.	opolskie	333	328	261	236	215	91,1
9.	podkarpackie	1 324	1 025	1 008	914	762	83,4
10.	podlaskie	1 993	1 328	1 237	1 140	1 066	93,5
11.	pomorskie	372	246	284	262	251	95,8
12.	śląskie	541	399	415	364	303	83,2
13.	świętokrzyskie	1 318	937	839	697	600	86,1
14.	warmińsko-mazurskie	837	625	575	504	515	102,2
15.	wielkopolskie	1 741	1 424	1 365	1 233	1 065	86,4
16.	zachodnio-pomorskie	178	234	165	165	129	78,2
Ogółem:		18 446	14 090	13 614	12 690	11 313	89,1

2.2. Wypadki powodujące wypłatę jednorazowych odszkodowań, ich terytorialne rozmieszczenie i orzeczony uszczerbek na zdrowiu

Liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się o 767 (4,1%) – z 18 723 w 2007 r. do 17 956.

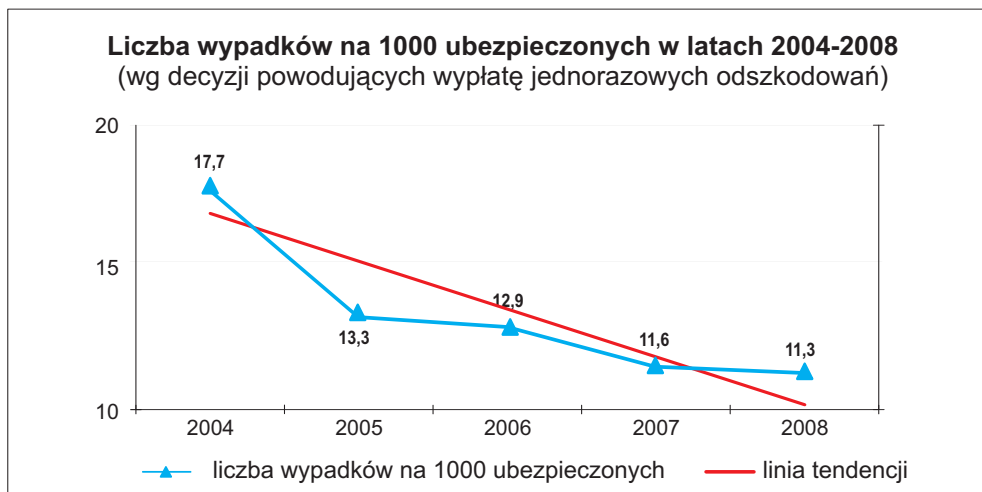
Liczbę wypadków w latach 2004-2008 na tle linii tendencji i liczby ubezpieczonych przedstawia wykres:

Liczbę wypadków zakończonych wydaniem decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w województwach, w latach 2004-2008 zestawiono w tabeli niżej:

Lp.	Województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2008/2007 w %
1.	dolnośląskie	773	610	753	555	567	102,2
2.	kujawsko-pomorskie	2 299	1 653	1 620	1 453	1 252	86,2
3.	lubelskie	4 346	3 041	2 999	2 814	2 785	99,0
4.	lubuskie	296	258	319	237	191	80,6
5.	łódzkie	2 364	1 911	1 904	1 582	1 505	95,1
6.	małopolskie	2 192	1 575	1 542	1 543	1 506	97,6
7.	mazowieckie	3 514	2 736	2 427	2 257	2 128	94,3
8.	opolskie	434	348	346	308	319	103,6
9.	podkarpackie	1 672	1 272	1 276	1 214	1 185	97,6
10.	podlaskie	2 744	1 803	1 806	1 465	1 549	105,7
11.	pomorskie	922	794	767	673	561	83,4
12.	śląskie	548	432	460	432	454	105,1
13.	świętokrzyskie	1 585	1 087	1 005	1 011	877	86,7
14.	warmińsko-mazurskie	1 329	1 057	1 114	931	881	94,6
15.	wielkopolskie	2 503	1 906	1 982	1 958	1 845	94,2
16.	zachodnio-pomorskie	512	386	331	290	351	121,0
Ogółem:		28 033	20 869	20 651	18 723	17 956	95,9

Liczbę wypadków na 1000 ubezpieczonych w latach 2004-2008 przedstawia wykres:

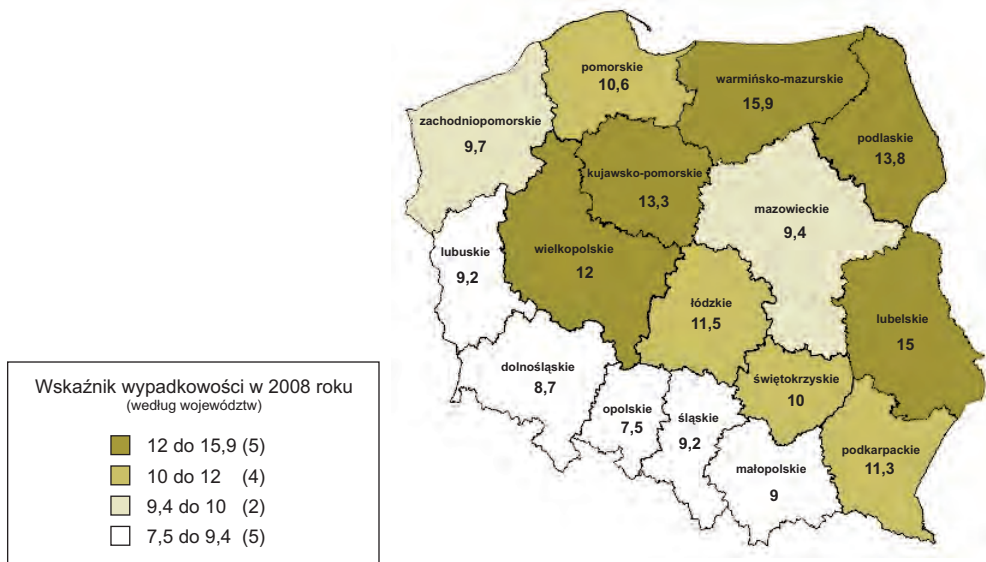
W 2008 roku wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków na 1 000 ubezpieczonych) w rolnictwie indywidualnym wyniósł 11,3 wypadków na 1000 ubezpieczonych.

Dla porównania: według GUS (wykorzystano wstępne dane za 2008 rok o liczbie pracujących) wskaźnik wypadkowości w innych grupach zawodowych wyniósł ogółem 9,11 wypadków/1000 pracujących (w 2007 r. – 8,92), w budownictwie – 13,09 wypadków/1000 pracujących, w górnictwie i kopalnictwie – 17,88 wypadków/1000 pracujących w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie – 13,86 wypadków/1000 pracujących.

Występuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości w różnych regionach Polski. Wskaźnik wypadkowości w województwach w latach 2004-2008 przedstawiono w tabeli i mapie niżej:

Lp.	województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2008-2007
1.	dolnośląskie	11,2	9,2	11,1	8,2	8,7	0,5
2.	kujawsko-pomorskie	23,9	17,4	16,8	15,1	13,3	-1,8
3.	lubelskie	23,7	16,7	16,1	15,0	15,0	0,0
4.	lubuskie	14,4	12,8	15,3	11,2	9,2	-2,0
5.	łódzkie	17,8	14,6	14,2	11,8	11,5	-0,3
6.	małopolskie	13,7	9,8	9,3	9,2	9,0	-0,2
7.	mazowieckie	15,4	12,2	10,6	9,9	9,4	-0,5
8.	opolskie	9,2	7,6	7,6	6,9	7,5	0,6
9.	podkarpackie	16,9	12,8	12,3	11,5	11,3	-0,2
10.	podlaskie	24,5	16,2	15,9	12,9	13,8	0,9
11.	pomorskie	17,4	15,2	14,4	12,6	10,6	-2,0
12.	śląskie	10,4	8,6	8,9	8,4	9,2	0,8
13.	świętokrzyskie	18,5	12,7	11,4	11,4	10,0	-1,4
14.	warmińsko-mazurskie	24,5	19,6	20,2	16,7	15,9	-0,8
15.	wielkopolskie	16,3	12,6	12,7	12,5	12,0	-0,5
16.	zachodnio-pomorskie	14,0	10,9	9,1	7,9	9,7	1,8
Ogółem:		17,7	13,3	12,9	11,6	11,3	-0,3

Wskaźnik wypadkowości w 2008 roku (wg województw)

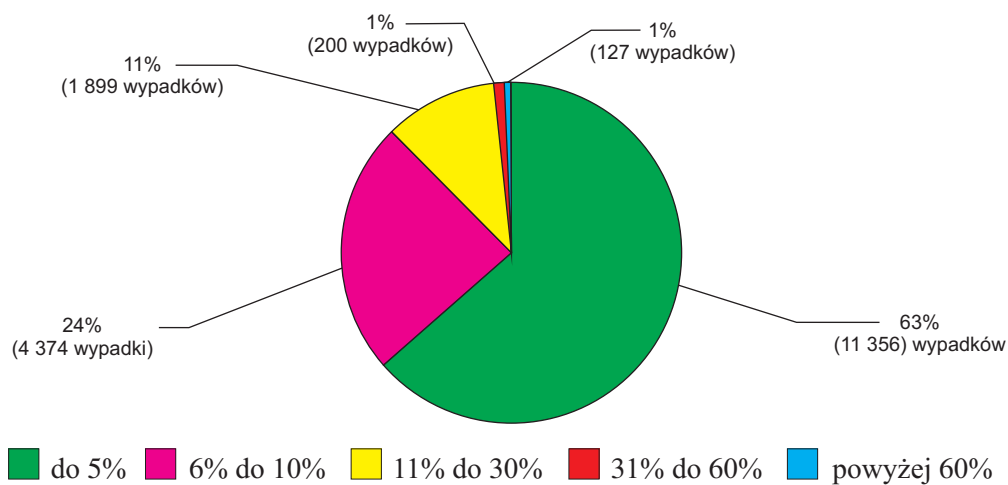

Oceny uszczerbku na zdrowiu dokonano w 24 176 sprawach. W 6 315 przypadkach nie orzeczono uszczerbku na zdrowiu (sprawy te stanowiły ok. 26% wypadków kierowanych do orzecznictwa lekarskiego). Większość wypadków (63,2%) spowodowała uszczerbki na zdrowiu nie przekraczające 5%.

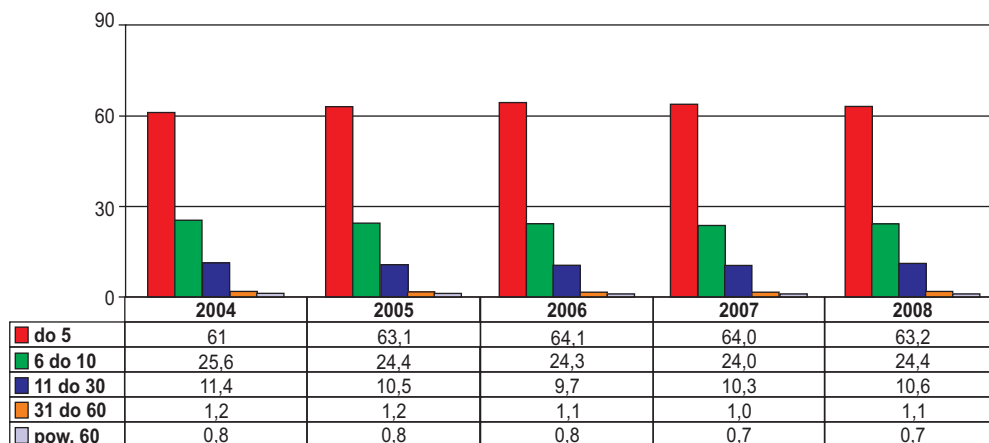
Udział wypadków z uszczerbkiem powyżej 60% od kilku lat utrzymuje się na poziomie (0,7-0,8%).

Strukturę uszczerbków na zdrowiu w latach 2004-2008 przedstawiono na wykresach:

Struktura uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy rolniczej w 2008 roku

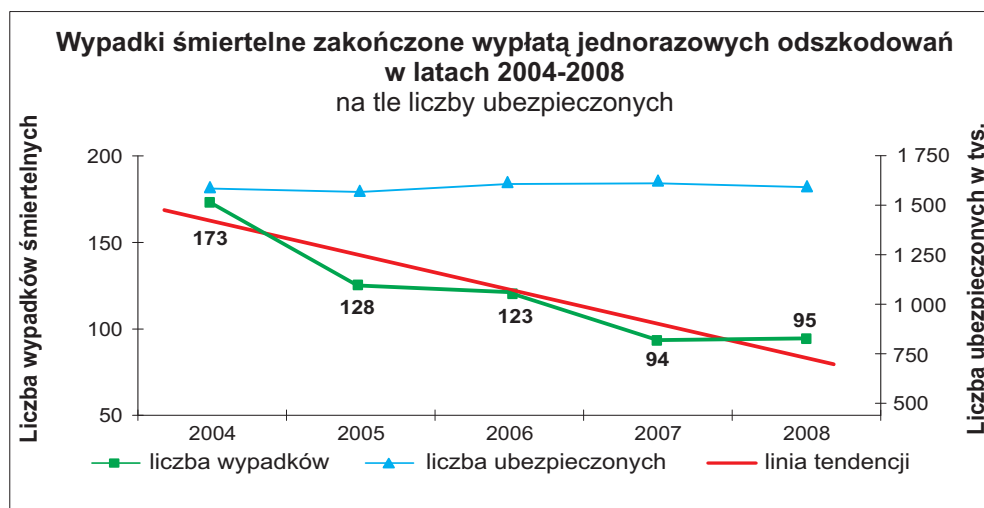
Struktura uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2004-2008

3. Wypadki śmiertelne

Śmiercią poszkodowanych zakończyło się 95 wypadków, tj. o 1 (1,1%) więcej niż w 2007 roku. Wypadki śmiertelne stanowiły 0,53% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą świadczeń. Częstotliwość tych wypadków wyniosła 0,06 na 1 000 ubezpieczonych.

Dane dotyczące liczby wypadków śmiertelnych w latach 2004-2008 przedstawiono na wykresie i w tabeli niżej:

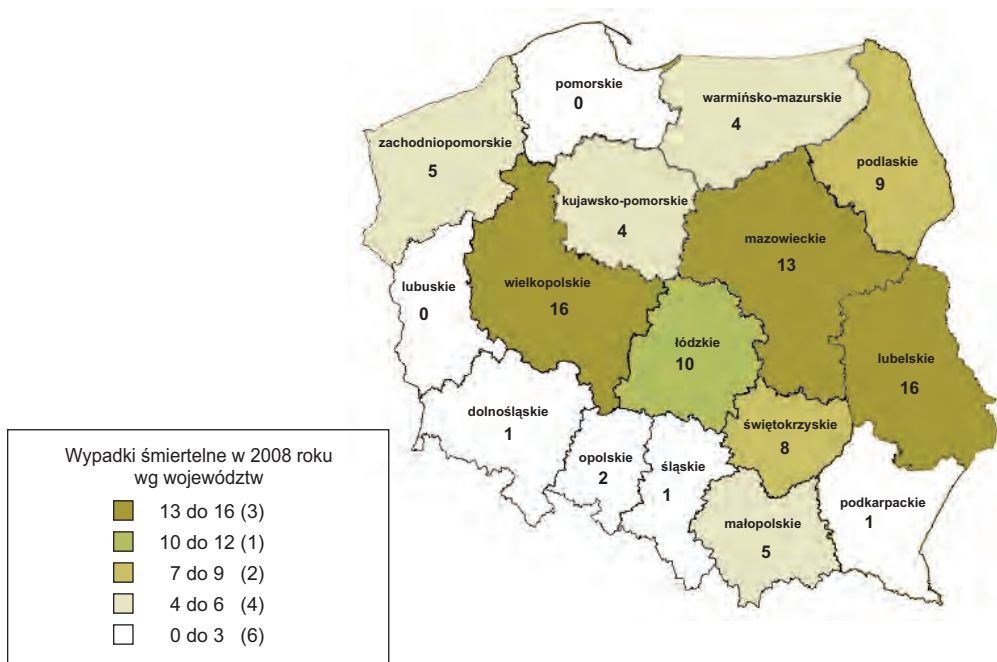

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Liczba wypadków śmiertelnych	173	128	123	94	95
% w wydanych decyzjach przyznających	0,62	0,61	0,60	0,50	0,53
Liczba wypadków śmiertelnych na 1000 ubezpieczonych	0,11	0,08	0,08	0,06	0,06

Liczbę wypadków śmiertelnych zakończonych przyznaniem jednorazowego odszkodowania w latach 2004-2008 wg województw zestawiono w tabeli:

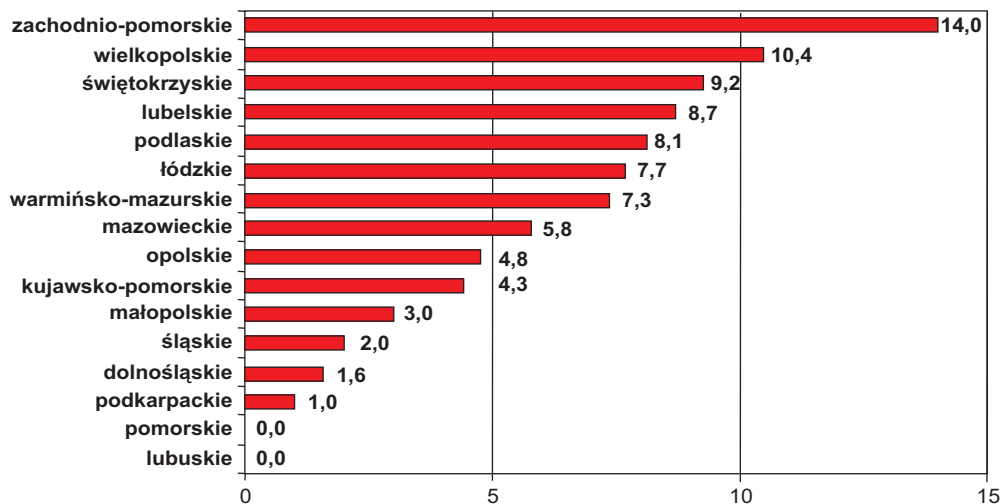
Lp.	województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2008-2007
1.	dolnośląskie	4	4	8	1	1	0
2.	kujawsko-pomorskie	11	14	12	5	4	-1
3.	lubelskie	22	20	20	14	16	2
4.	lubuskie	1	2	1	1	0	-1
5.	łódzkie	16	12	9	10	10	0
6.	małopolskie	12	6	6	9	5	-4
7.	mazowieckie	23	16	21	19	13	-6
8.	opolskie	2	0	2	1	2	1
9.	podkarpackie	13	8	6	3	1	-2
10.	podlaskie	17	8	9	6	9	3
11.	pomorskie	3	2	3	1	0	-1
12.	śląskie	3	4	1	3	1	-2
13.	świętokrzyskie	13	10	6	6	8	2
14.	warmińsko-mazurskie	12	7	7	5	4	-1
15.	wielkopolskie	16	12	12	9	16	7
16.	zachodnio-pomorskie	5	3	0	1	5	4
Ogółem:		173	128	123	94	95	1

Wypadki śmiertelne w 2008 roku (wg województw)

Liczbę wypadków śmiertelnych przypadającą na 100 000 ubezpieczonych przedstawia poniższy wykres:

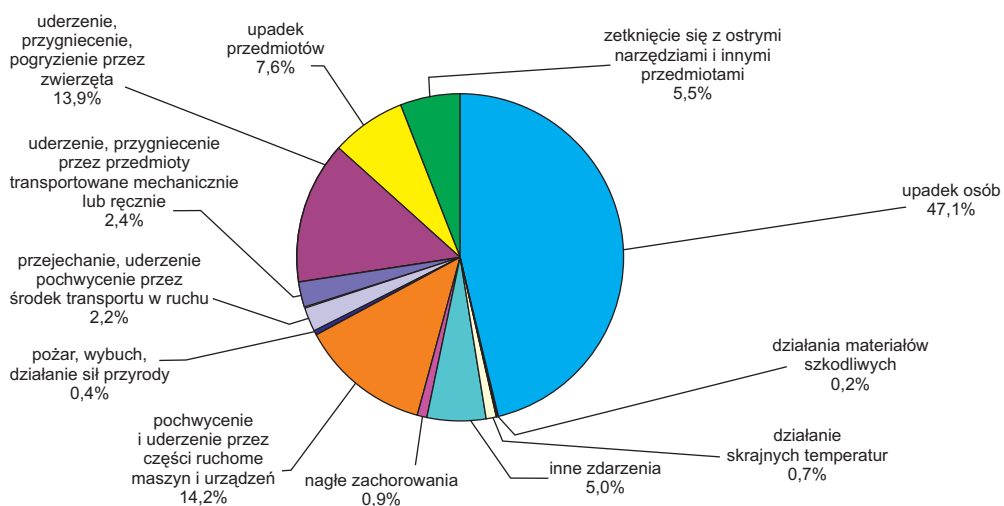
Liczba wypadków śmiertelnych na 100 000 ubezpieczonych w 2008 roku
(wg województw)

4. Struktura wypadków

Struktura wypadków w ostatnich latach nie uległa istotnym zmianom. W 2008 roku dominowały wypadki z grup: „upadek osób”, „pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn” oraz „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta”.

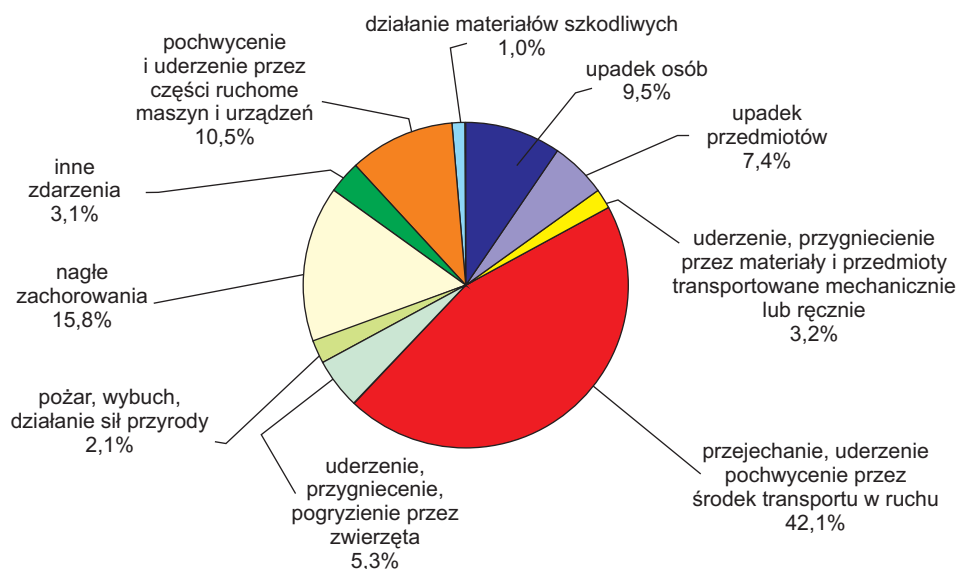
Struktura wypadków w 2008 roku
(wg decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie)

Liczbę wypadków, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2004-2008 w poszczególnych grupach zdarzeń, zestawiono w tabeli niżej:

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2008 w %
Ogółem	28 033	20 869	20 651	18 723	17 956	100,0
w tym:						
upadek osób	13 969	9 990	10 400	8 674	8 462	47,1
upadek przedmiotów	2 002	1 455	1 413	1 423	1 364	7,6
zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	1 597	1 232	1 156	1 081	981	5,5
uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie	577	453	472	465	422	2,3
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	774	605	541	432	402	2,2
pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	3 807	2 856	2 574	2 465	2 546	14,2
uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta	3 445	2 695	2 620	2 660	2 502	13,9
pożar, wybuch, działanie sił przyrody	96	62	77	75	64	0,4
działanie skrajnych temperatur	233	200	178	141	120	0,7
działania materiałów szkodliwych	45	38	31	30	29	0,2
nagle zachorowania	149	128	168	187	159	0,9
inne zdarzenia	1 339	1 115	1 021	1 090	905	5,0

Struktura wypadków śmiertelnych w 2008 roku

Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym było w grupie „przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu” – 40 wypadków (42,1%), mimo że wypadki tej grupy stanowiły 2,2% wszystkich wypadków zakończonych decyzją przyznającą.

Liczną grupę wypadków ze skutkiem śmiertelnym stanowiły „nagłe zachorowania” – 15 wypadków (15,8%) a także wypadki z grupy „pochwycenia i uderzenia przez ruchome części maszyn i urządzeń” – 10 wypadków (10,5%).

Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2004-2008 przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2008-2007 (+/-)
Liczba wypadków ogółem	173	128	123	94	95	+1
w tym:						
upadek osób	34	13	19	9	9	0
upadek przedmiotów	8	6	9	7	7	0
zatknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	0	0	0	1	0	-1
uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	4	1	1	0	3	+3
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	66	57	38	34	40	+6
pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	16	8	9	6	10	+4
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	4	5	3	2	5	+3
pożar, wybuch, działanie sił przyrody	2	1	1	3	2	-1
działanie skrajnych temperatur	2	0	0	0	0	0
działania materiałów szkodliwych	1	0	0	0	1	+1
nagłe zachorowania	16	18	29	17	15	-2
inne zdarzenia	20	19	14	15	3	-12

5. Przyczyny i okoliczności wypadków

Przyczyny wypadków przy pracy rolniczej (na podstawie informacji rocznej za 2008 rok przekazanej przez OR/PT) w ciągu ostatnich kilku lat nie uległy istotnym zmianom.

Do wypadków dochodziło najczęściej wskutek wielu nakładających się na siebie przyczyn (np. braku osłon ruchomych części maszyn i stosowania nieodpowiedniej odzieży roboczej, śliskiej nawierzchni i nieodpowiedniego obuwia, złego stanu zdrowia i przemęczenia pracą).

Stan bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach uległ znaczącej poprawie, co obrazuje statystyka wypadków. Ponadto należy zauważyć, że wysoka wypadkowość w rolnictwie wynika ze złożonego środowiska pracy. Różnorodność wykonywanych prac i używanych maszyn, narzędzi, konieczność stykania się ze zwierzętami oraz zmienne warunki pogodowe stwarzają ryzyko wielu zagrożeń niespotykanych w innych zawodach. Nie bez znaczenia dla

bezpieczeństwa pracy jest stan psychofizyczny rolnika, szczególnie podczas spiętrzenia prac w gospodarstwie, gdzie zmęczenie, stres, brak odpoczynku powoduje wiele tragedii.

Główne przyczyny wypadków to przede wszystkim:

- niewłaściwy sposób wykonywania czynności i zła organizacja pracy;
- nieuwaga, dekoncentracja, rutyna, pośpiech, nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, ignorowanie zagrożeń;
- zły stan nawierzchni (śliskie, grząskie, nierówne podłoże);
- agresja i narowistość zwierząt, reakcja na zaskakujące bodźce;
- brak wiedzy nt. zachowań zwierząt;
- nieprawidłowo wykonane i użytkowane drabiny i schody oraz wystające progi i elementy, niezabezpieczone kanały gnojowe;
- zły stan techniczny narzędzi, maszyn i urządzeń, brak lub uszkodzone osłony ruchomych części maszyn;
- nie stosowanie ubrań i butów roboczych oraz ochron pracy, bądź stosowanie nieodpowiednich (w tym np. znoszone, zabłocone obuwie);
- nieprawidłowa konstrukcja budynków gospodarczych, inwentarskich, nieprawidłowa konstrukcja stanowisk dla zwierząt, ciasnota pomieszczeń, nie wydzielone korytarze paszowe i gnojowe.

6. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń

W 2008 roku doszło do 8 114 wypadków z udziałem maszyn i urządzeń (ok. 30% zgłoszonych). Najczęściej dochodziło do wypadków z udziałem ciągników (1 539), przyczep transportowych i wozów konnych (1 475) i pilarek tarczowych (1 212).

Do wielu wypadków dochodziło również w trakcie użytkowania elektronarzędzi (581) i pilarek łańcuchowych (554).

OR/PT KRUS	Liczba wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych w 2008 roku																	
	ciągniki rolnicze	siewniki do zboża	sadzarki do ziemniaków	pilarki tarczowe	pilarki łańcuchowe	maszyny i urządzenia do przygotowywania pasz dla zwierząt	rozzutniki do obornika	rozsiewacze nawozów	kombajny zbożowe	kombajny i inne maszyny do zbioru roślin okopowych	maszyny i urządzenia uprawowe	opryskiwacze	przyczepy transportowe i wozy konne	maszyny do zbioru siana, słomy i zielonek	urządzenia i przenośniki magazynowe	elektronarzędzia ręczne	inne maszyny i urządzenia	Suma:
Ogółem	1 539	104	79	1 212	554	248	222	41	247	160	265	58	1 475	271	109	581	1 008	8 114

B. Choroby zawodowe

Do oddziałów regionalnych i placówek terenowych KRUS zgłoszono ogółem 166 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej. Decyzje podjęto wobec 161 spraw (łącznie z wnioskami pozostałymi z 2007 r. i sprawami z odwołań sądowych).

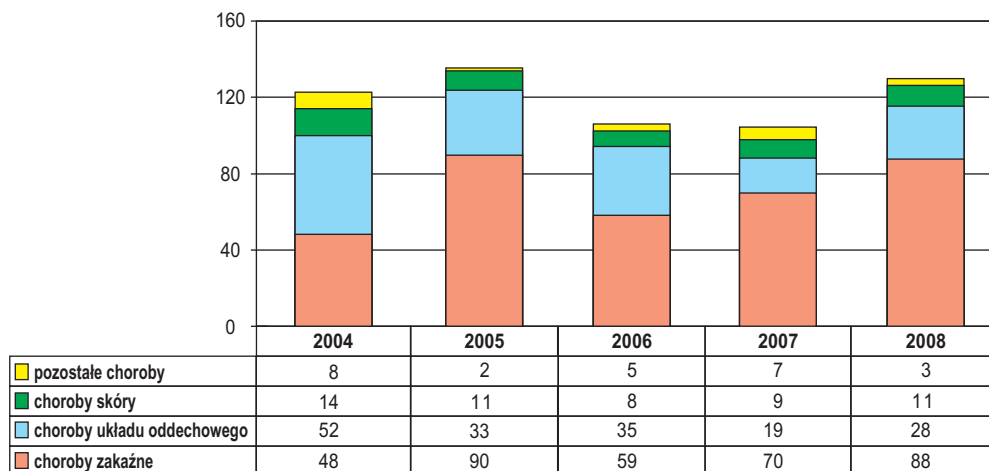
Odmownie rozpatrzono 40 wniosków, w tym w 21 sprawach wnioskodawcy nie posiadali uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników, w 19 przypadkach – z powodu niestwierdzenia uszczerbku na zdrowiu. W tabeli niżej zestawiono jednostki chorobowe, z tytułu których wydano decyzje odmowne:

Jednostka lub grupa chorobowa	Pozycja w wykazie chorób zawodowych *	Liczba odmów		
		ogółem	z powodu:	
			braku uprawnień	niestwierdzenia uszczerbku na zdrowiu
Choroby zakaźne	26.7	37	21	19
w tym:				
– borelioza		34	16	18
– bąblowica wątroby		1	1	
– zimnica		1	1	
– toksoplazmoza		1	1	
Alergiczny nieżyt nosa	12	2	1	1
Astma oskrzelowa	6	1	1	0

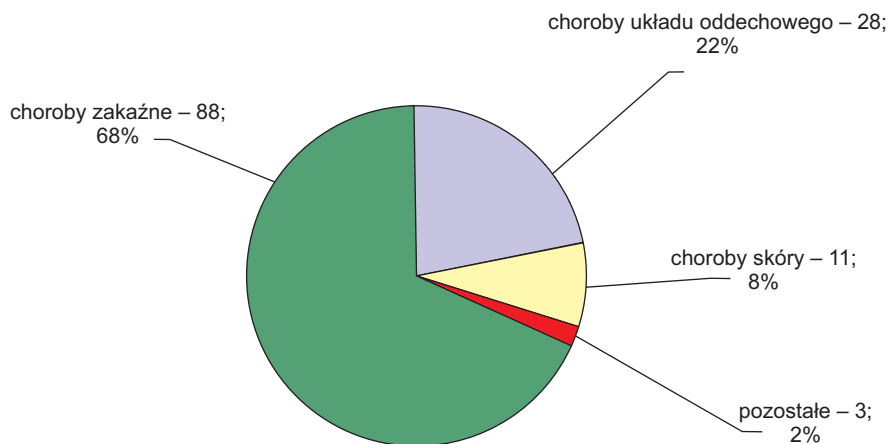
* wykaz chorób zawodowych stanowiący załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych, szczegółowych zasad postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach.

Przyznano 130 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową, w tym 1 przypadek zachorowania ze skutkiem śmiertelnym. Liczbę chorób zawodowych w latach 2004-2008 przedstawia wykres.

Liczba chorób zawodowych zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania w latach 2004-2008

Struktura chorób zawodowych w 2008 roku

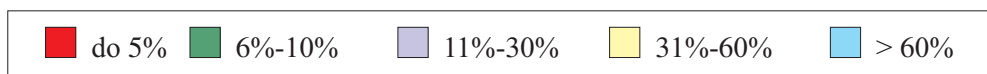
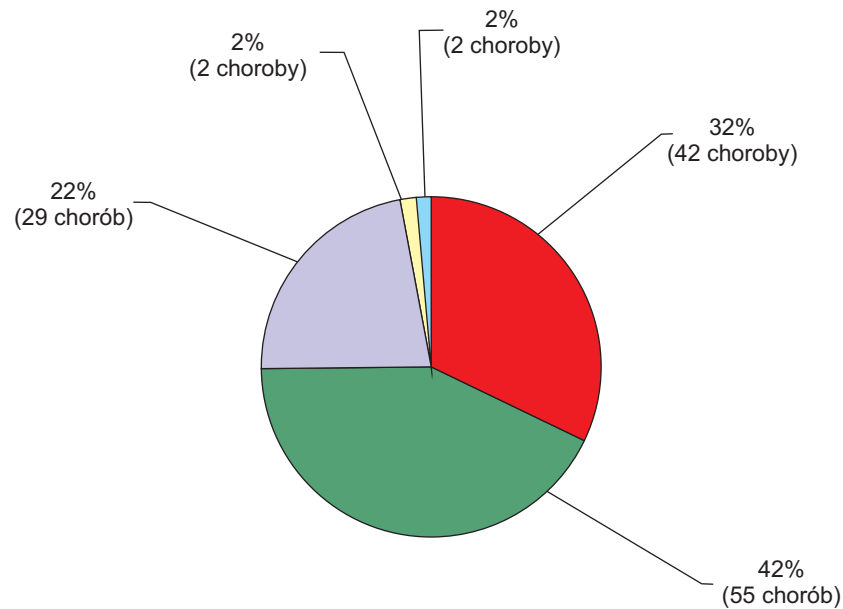
W 2008 roku wśród chorób, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania dominowały choroby zakaźne (88 przypadków), choroby układu oddechowego (28 przypadków) i choroby skóry (11 przypadków).

Szczegóły dotyczące stwierdzonych jednostek lub grup chorobowych w 2008 roku, w tabeli:

Lp.	Jednostka lub grupa chorobowa	Pozycja w wykazie chorób zawodowych*	Liczba przypadków
1.	Zatrucie ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	1	1
	inne substancje chemiczne	1.57	1
2.	Astma oskrzelowa	6	15
3.	Zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych	7	8
	alergiczne kontaktowe zapalenie pęcherzyków płucnych	7.1	5
	zewnątrpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych	7.2	3
4.	Alergiczny nieżyt nosa	12	5
5.	Choroby skóry	18	11
	alergiczne kontaktowe zapalenie skóry rąk	18.1	7
	kontaktowe zapalenie skóry	18.2	3
	drożdżakowe zapalenie skóry	18.4	1
6.	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	19	1
	przewlekłe zapalenie okołostawowe barku	19.5	1
7.	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	20	1
	zespół cieśni w obrębie nadgarstka	20.1	1
8.	Choroby zakaźne	26	88
	borelioza	26.2	80
	kleszczowe zapalenie mózgu	26.7	6
	różycza	26.7	1
	bąblowica wielojamowa wątroby	26.7	1
Ogółem			130

* wykaz chorób zawodowych stanowiący załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych, szczegółowych zasad postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach.

Struktura uszczerbków na zdrowiu wskutek choroby zawodowej w 2008 r.

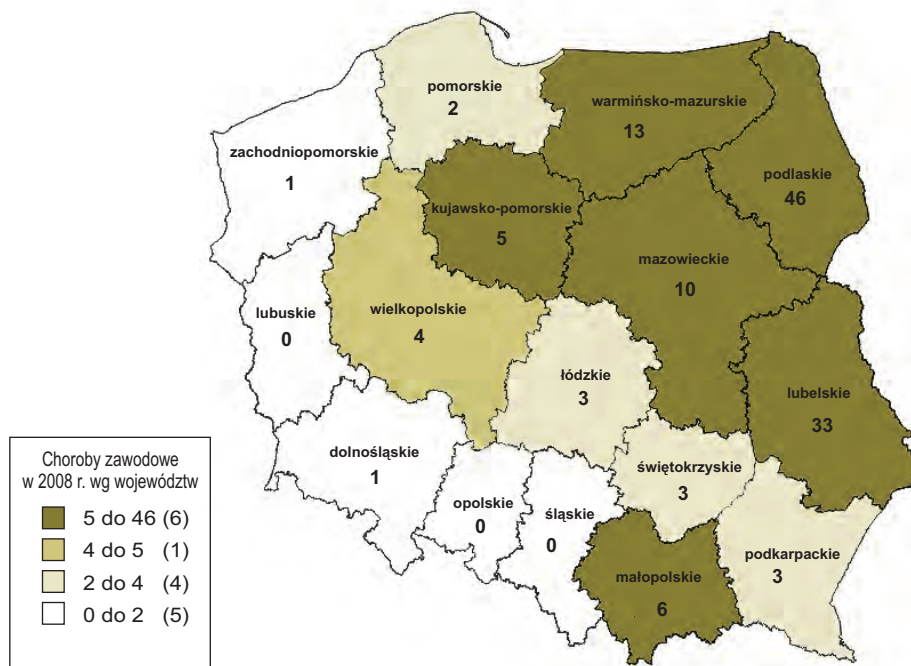
Strukturę uszczerbku na zdrowiu dla chorób/grup chorobowych w 2008 roku zestawiono w tabeli:

Orzeczone uszczerbek na zdrowiu (w %)	Zatrucia ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	Astma oskrzelowa	Zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych	Alergiczny nieżyt nosa	Choroby skóry	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	Choroby zakaźne:	borelioza	kleszczowe zapalenie opon mózgowych	różyczka	bólłowica wątroby	Suma:
do 5%	0	1	0	1	3	0	0	37	34	3	0	0	42
6-10%	1	9	1	3	6	1	0	34	32	2	0	0	55
11-30%	0	4	7	1	2	0	1	14	13	1	0	0	29
31-60%	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2
> 60%	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0	2
Ogółem:	1	15	8	5	11	1	1	88	80	6	1	1	130

Liczbę chorób zawodowych zakończonych przyznaniem jednorazowego odszkodowania w latach 2004-2008, wg województw, zestawiono w tabeli:

Lp.	Województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2008-2007 (+/-)
1.	dolnośląskie	8	2	3	5	1	-4
2.	kujawsko-pomorskie	5	5	3	7	5	+2
3.	lubelskie	15	16	17	18	33	+15
4.	lubuskie	2	0	2	1	0	-1
5.	łódzkie	7	4	6	3	3	0
6.	małopolskie	8	4	9	10	6	-4
7.	mazowieckie	7	1	1	8	10	+2
8.	opolskie	1	1	0	2	0	-2
9.	podkarpackie	2	3	2	1	3	+2
10.	podlaskie	40	69	39	38	46	+8
11.	pomorskie	4	2	3	0	2	+2
12.	śląskie	3	0	1	0	0	0
13.	świętokrzyskie	0	5	3	0	3	+3
14.	warmińsko-mazurskie	13	15	11	7	13	+6
15.	wielkopolskie	4	8	4	1	4	+3
16.	zachodnio-pomorskie	3	1	3	4	1	-3
Ogółem:		122	136	107	105	130	+25

Liczba chorób zawodowych wg decyzji przyznających jednorazowe odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej w 2008 roku (wg województw)

W tabeli niżej zestawiono jednostki lub grupy chorobowe, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2004-2008:

Jednostka lub grupa chorobowa	2004	2005	2006	2007	2008
1. Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	2	0	0	0	1
2. Astma oskrzelowa	34	18	22	15	15
3. Zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych	13	7	8	2	8
4. Alergiczny nieżyt nosa	5	8	5	2	5
5. Choroby skóry	14	11	8	9	11
6. Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	0	0	0	3	1
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	3	1	1	0	1
8. Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego	2	1	4	4	0
9. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi	1	0	0	0	0
10. Choroby zakaźne w tym:	48	90	59	70	88
a) borelioza	31	76	51	58	80
b) bruceloza	1	0	0	0	0
c) kleszczowe zapalenie opon mózgowych,	15	9	4	8	6
d) promienica jamy ustnej	0	0	0	1	0
e) bąblowica wątroby	0	0	1	1	1
f) aspergiloza	0	1	0	0	0
g) toksoplazmoza oczna	1	4	3	2	0
h) różycyca	0	0	0	0	1
Ogółem:	122	136	107	105	130

II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS

Zgodnie z art. 63 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników do zadań Kasy na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym rolników należy:

- 1) analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- 2) prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych na temat zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- 3) upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia;
- 4) podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Ponadto Prezes Kasy w porozumieniu z Radą Rolników, ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi oraz ministrem właściwym do spraw zdrowia, określa zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym. Zasady te są zaleceniami dotyczącymi wyposażenia gospodarstwa, zabezpieczenia osób pracujących oraz sposobu wykonywania czynności związanych z działalnością rolniczą, ustanowionymi w celu zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i chorobom zawodowym.

Na podstawie art. 56 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników Prezes KRUS może dochodzić od dostawców wyrobów i usług dla rolnictwa, których wadliwość była wyłączną lub główną przyczyną wypadków przy pracy rolniczej albo choroby zawodowej, zwrotu wypłaconych poszkodowanym rolnikom świadczeń z tytułu ubezpieczenia.

Jednostki organizacyjne KRUS prowadzą działania na rzecz zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym rolników, według określonych przez Prezesa Kasy kierunków działalności prewencyjnej. Są to:

- oddziaływanie na zmniejszenie liczby wypadków powodujących upadki osób, pochwycenia przez ruchome części maszyn oraz wypadków przy pozyskiwaniu i gospodarczej obróbce drewna;
- dostosowywanie działań zapobiegawczych do występującej w danym rejonie produkcji rolniczej i związanych z nią zagrożeń wypadkowych oraz chorób zawodowych;
- popularyzowanie wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców wykazu prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15., oraz zwracanie uwagi na zagrożenia występujące w środowisku wiejskim;
- promowanie wśród rolników bezpiecznych wyrobów i ochron osobistych;
- oddziaływanie w zakresie poprawy warunków pracy i estetyki w obejściach gospodarskich poprzez prowadzenie konkursów na bezpieczne gospodarstwo rolne;

- informowanie rolników o prawie dochodzenia na drodze cywilnej odszkodowań od producentów wyrobów, powodujących wypadki przy pracy;
- prowadzenie szkoleń połączonych z pokazami działania i prawidłowej eksploatacji maszyn i urządzeń;
- inspirowanie służb ratowniczych i innych powołanych do tego osób do prowadzenia praktycznej nauki udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej dla rolników i ich dzieci;
- współpraca z instytucjami i organizacjami na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym.

Wszystkie OR/PT KRUS są zobowiązane przez Prezesa KRUS do prowadzenia sprawdzonych i skutecznych form prewencji oraz wyszukiwania nowych, a także do systematycznego doskonalenia wypracowanych i stosowanych dotychczas form prewencji, by w istotny sposób wpływały na zmniejszenie liczby zdarzeń wypadkowych wśród ubezpieczonych rolników i członków ich rodzin.

2. Analiza przyczyn wypadków i chorób zawodowych

W czasie prowadzenia postępowań powypadkowych inspektorzy ds. prewencji ustalali przyczyny i okoliczności zgłoszonych do KRUS w 2008 roku zdarzeń wypadkowych. Prowadząc oględziny miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami, badali metody pracy, stosowanie środków ochrony indywidualnej oraz stan środków technicznych, przy użyciu których doszło do wypadku.

Ponadto w Biurze Prewencji i Rehabilitacji, na podstawie dokumentacji powypadkowej przekazanej z OR/PT KRUS, przeprowadzono analizę przyczyn i okoliczności wypadków śmiertelnych oraz chorób zawodowych zakończonych wydaniem decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie.

Ustalenie okoliczności i przyczyn wypadków pozwalało na dostosowanie programu szkoleń z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym i innych działań prewencyjnych do występujących w danym rejonie zagrożeń, oraz stanowiło podstawę do sformułowania zaleceń prewencyjnych dla rolników, wszczęcia przez Prezesa KRUS postępowań regresowych i prewencyjnych wobec producentów wadliwych środków produkcji.

Przykłady występujących zagrożeń omawiano podczas szkoleń rolników z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, prezentowano na stoiskach informacyjnych Kasy, w różnych publikacjach opracowywanych i wydawanych przez KRUS, a także w audycjach radiowych i telewizyjnych.

Przyczyny wypadków zgłoszonych do KRUS w 2007 roku przedstawiono w informacji pt. „*Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2007 roku*”. Omawiano je także podczas konferencji, seminariów i różnych spotkań poświęconych bezpieczeństwu pracy w rolnictwie.

Na potrzeby szerszej analizy przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy rolniczej i chorób zawodowych rolników oraz efektywniejszego planowania działań prewencyjnych zmodyfikowano komputerowy program ewidencji wypadków i analizy wypadkowości (WypRol) oraz opracowano nowy formularz sprawozdania statystycznego o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych rolników (KRUS -15R).

3. Dobrowolne nieodpłatne szkolenie i instruktaż dla ubezpieczonych na temat zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Wszystkie jednostki terenowe KRUS organizowały szkolenia z zakresu wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym oraz spotkania i pogadanki na temat zagrożeń podczas pracy i zabawy dzieci w gospodarstwie rolnym.

Przeprowadzono ogółem **3 922** szkolenia z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym oraz spotkania i pogadanki na temat zagrożeń podczas pracy i zabawy dzieci w gospodarstwie rolnym. Uczestniczyło w nich ponad 138 800 rolników i ich dzieci oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim.

Odbyło się:

- 2 221 szkoleń z zakresu bhp z udziałem ponad 54 600 rolników, sołtysów, innych osób mieszkających na wsi, a także uczniów szkół rolniczych;
- 1 701 spotkań i pogadek poświęconych zagrożeniom i bezpiecznym zachowaniom podczas pracy, zabawy oraz przebywania w gospodarstwie rolnym, w których wzięło udział prawie 84 200 uczniów wiejskich szkół podstawowych i gimnazjów oraz dzieci wiejskich uczestniczących w różnych formach wypoczynku i spotkaniach.

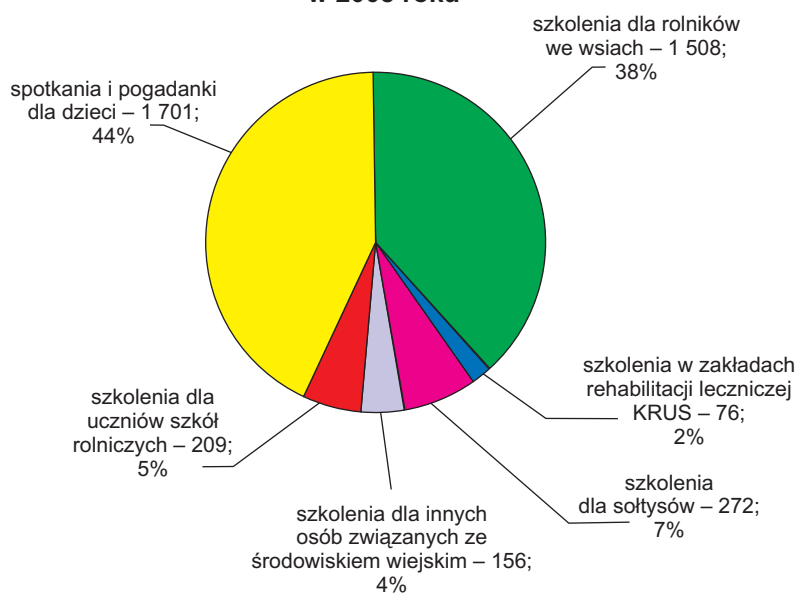
OR/PT KRUS	Liczba szkoleń, spotkań i pogadek z zakresu bhp w 2008 roku				Liczba uczestników szkoleń, spotkań i pogadek z zakresu bhp w 2008 roku			
	Szkolenia pełnotematyczne (trwające 5 i więcej godz.)	Szkolenia informacyjno-instruktażowe (trwające poniżej 5 godz.)	Spotkania informacyjne i pogadanki dla dzieci	Ogółem	Szkolenia pełnotematyczne (trwające 5 i więcej godz.)	Szkolenia informacyjno-instruktażowe (trwające poniżej 5 godz.)	Spotkania informacyjne i pogadanki dla dzieci	Ogółem
Ogółem	702	1 519	1 701	3 922	20 688	33 939	84 187	138 814

OR/PT KRUS	Liczba szkoleń z zakresu bhp					Liczba uczestników szkoleń				
	dla rolników		dla sołtysów	dla uczniów szkół podstawowych	dla innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim	dla rolników		dla sołtysów	dla uczniów szkół podstawowych	dla innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim
	ogółem	w tym w CRR				ogółem	w tym w CRR			
Ogółem	1 584	76	272	209	156	37 855	8 128	5 108	7 683	3 981

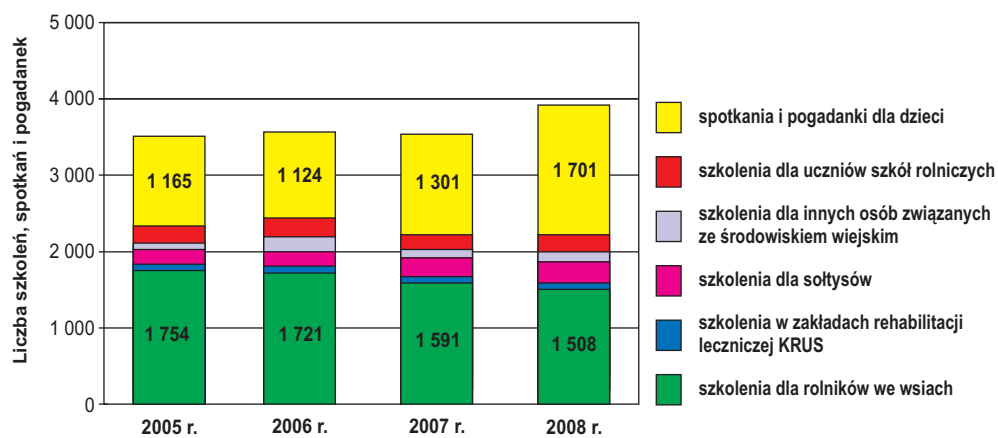
W spotkaniach i pogadankach poświęconych zagrożeniom i bezpiecznym zachowaniom podczas pracy, zabawy oraz przebywania w gospodarstwie rolnym brali udział uczniowie z ponad 1 000 szkół podstawowych i gimnazjów oraz dzieci wiejskie przebywające na półkoloniach, koloniach, turnusach rehabilitacyjnych i uczestniczące w innych formach wypoczynku podczas wakacji i ferii.

OR/PT KRUS	Liczba szkoleń, spotkań i pogadań dla dzieci				Liczba uczestników szkoleń, spotkań i pogadań				Liczba szkół, dla których prowadzono szkolenia, spotkania i pogadanki			
	dla uczniów szkół podstawowych	dla uczniów w gimnazjach	dla dzieci podczas wakacji	inne	dla uczniów szkół podstawowych	dla uczniów w gimnazjach	dla dzieci podczas wakacji	inne	dla uczniów szkół podstawowych	dla uczniów w gimnazjach	dla dzieci podczas wakacji	inne
Ogółem	1 154	386	88	73	55 749	20 010	4 979	3 449	849	286	75	96

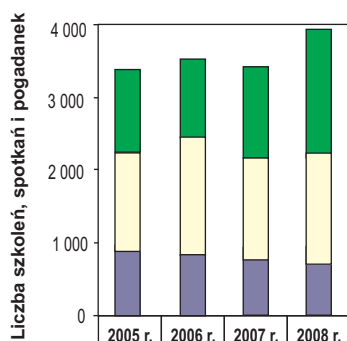
Szkolenia, spotkania i pogadanki z zakresu bhp – według grup odbiorców w 2008 roku

Szkolenia, spotkania i pogadanki z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzone przez OR/PT KRUS w latach 2005-2008 według grup odbiorców

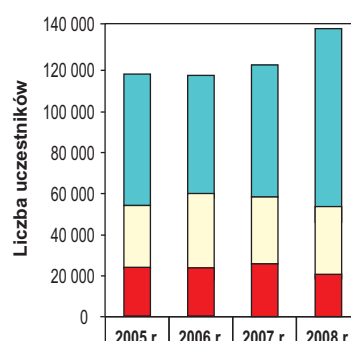

**Liczba szkoleń, spotkań i pogadań
z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym
w latach 2005-2008**

■ spotkania i pogadanki dla dzieci i młodzieży wiejskiej	1 165	1 124	1 301	1 701
□ szkolenia informacyjno-instruktażowe trwające poniżej 5 godz.	1 406	1 574	1 418	1 519
■ szkolenia pełnotematyczne trwające 5 i więcej godz.	935	861	820	702

**Liczba uczestników szkoleń, spotkań i pogadań z zakresu bhp
w gospodarstwie rolnym w latach 2005-2008**

■ spotkania i pogadanki dla dzieci i młodzieży wiejskiej	63 662	57 964	64 764	84 187
□ szkolenia informacyjno-instruktażowe trwające poniżej 5 godz.	30 944	37 550	32 190	33 939
■ szkolenia pełnotematyczne trwające 5 i więcej godz.	23 804	22 715	24 313	20 688

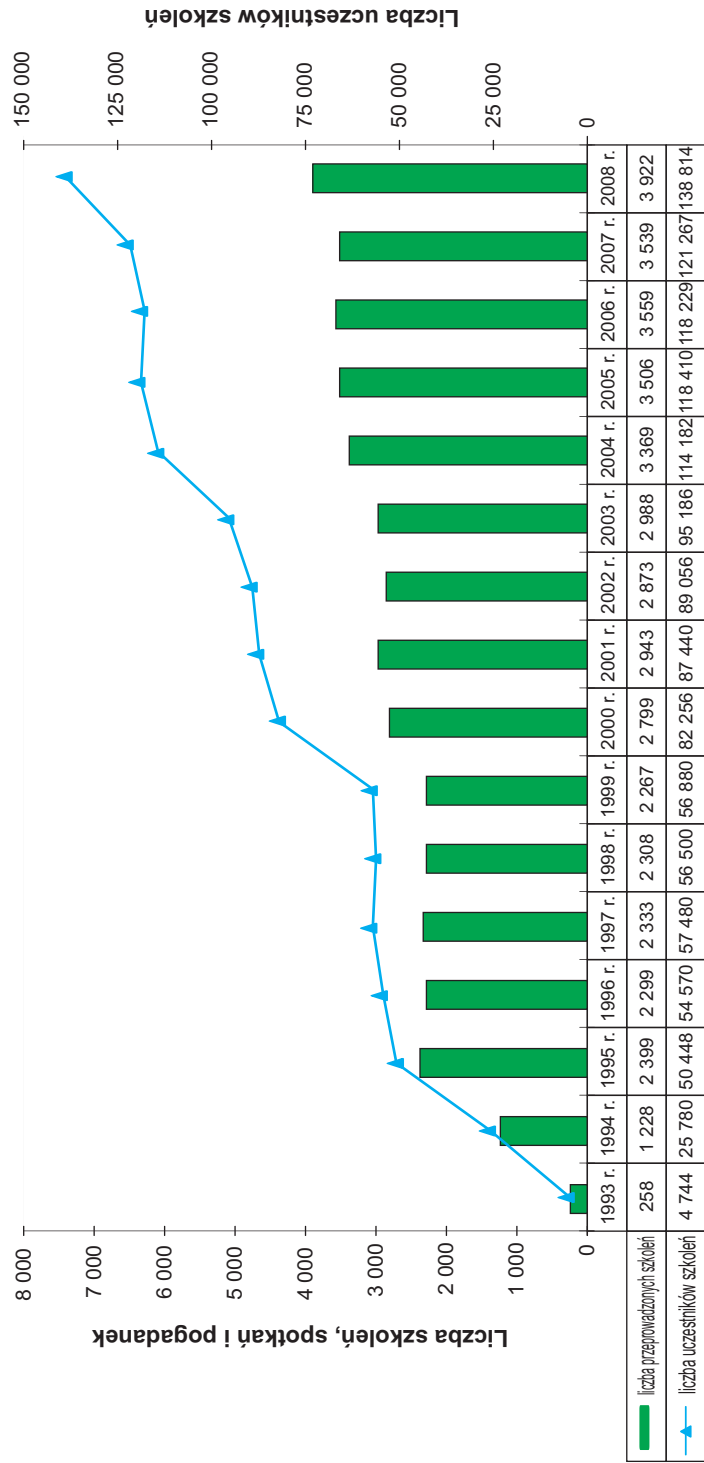
OR/PT KRUS	Liczba wsi, dla których przeprowadzono w 2008 roku szkolenia:						
	szkolenia pełnotematyczne z zakresu wiedzy o bhp (trwające 5 i więcej godz.)			szkolenia informacyjno-instruktażowe z zakresu wiedzy o bhp (trwające poniżej 5 godz.)			Ogółem liczba wsi, dla których przeprowadzono szkolenia
	ogółem	dla rolników	inne	ogółem	dla rolników	inne	
Razem	1 103	1 076	27	2 569	2 400	169	3 690

Szkolenia przeprowadzono dla rolników i członków ich rodzin z 3 690 wsi, tj. ponad 9% sołectw w kraju.

Uczestniczyło w nich ogółem 6 115 sołtysów, tj. ponad 15% urzędujących sołtysów.

OR/PT KRUS	Liczba sołtysów biorących udział w 2008 roku w szkoleniach								
	pełnotematycznych z zakresu wiedzy o bhp (trwających 5 i więcej godz.)				informacyjno-instruktażowych z zakresu wiedzy o bhp (trwających poniżej 5 godz.)				Ogółem liczba sołtysów
	ogółem	dla sołtysów	dla rolników	inne	ogółem	dla sołtysów	dla rolników	inne	
Razem	1 436	847	588	1	4 505	3 653	1 024	2	6 115

**Szkolenia, spotkania i pogadanki z zakresu wiedzy
o bhp w gospodarstwie rolnym
w latach 1993-2008**

- Podczas szkoleń z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym prezentowano tematy:
- informacja o KRUS i podstawowe problemy związane z ubezpieczeniem społecznym rolników;
  - zagrożenia zdrowia i życia rolników;
  - zasady bezpiecznej pracy z maszynami i urządzeniami rolniczymi;
  - zasady bezpiecznej pracy przy obsłudze zwierząt;
  - bezpieczeństwo w transporcie rolniczym;
  - bezpieczeństwo w pracy na wysokości, w zagłębieniach i zbiornikach; zasady bezpiecznej pracy ze środkami chemicznymi;
  - bezpieczne użytkowanie instalacji i urządzeń elektrycznych;
  - udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach.

Program szkoleń dostosowywano do występującej w danym rejonie produkcji, istniejących zagrożeń wypadkowych, rozpoznawanych w wyniku analizy wypadków, przeglądów i wizytacji gospodarstw.

Na szkoleniach rolników omawiano także zagadnienia związane z prawem pracy oraz zasady postępowania z azbestem.

W trakcie szkoleń i spotkań z rolnikami upowszechniano *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*.

Dzieci wiejskie i ich rodziców, a także nauczycieli, zapoznawano z wykazem prac i czynności szczególnie niebezpiecznych, których nie należy powierzać dzieciom do lat 15. w gospodarstwie rolnym.

Uczestnikom wręczano różne materiały popularyzatorskie.

W 2008 roku wznowiono kolejny nakład broszur dla rolników:

- *Bezpieczna praca na wysokości, w wykopach i zbiornikach w gospodarstwie rolnym* (40 tys. egz.),
- *Bezpieczna obsługa maszyn i urządzeń w gospodarstwie rolnym* (40 tys.),
- *Bezpieczna obsługa zwierząt gospodarskich* (38 tys.),
- *Pył występujący w rolnictwie jest niebezpieczny* (30 tys.),
- *Bezpieczna praca z chemicznymi środkami ochrony roślin* (36 tys.),
- *Chorób odzwierzęcych można się ustrzec* (35 tys.).

Dzieci wiejskie otrzymywały kolorowe wydawnictwa *Dozwolone od lat 16-stu* i *Jak bezpiecznie pomagać rodzicom w gospodarstwie rolnym*, a także nowo zakupione w 2008 roku materiały prewencyjne, tj. plany lekcji przedstawiające zagrożenia dzieci w gospodarstwie rolnym (300 tys.), książeczki do kolorowania *Malowanka (nie)bezpieczne zabawy w gospodarstwie rolnym* (60 tys.), dwie zakładki do książek pn. *Dozwolone tylko dla dorosłych* i *Super zabawa to bezpieczna zabawa* (po 150 tys.), zakładki promujące stosowanie odblasków podczas poruszania się po drodze (300 tys.).

W okresie jesienno-zimowym uczestnicy szkoleń otrzymywali kalendarz prewencyjny na 2009 rok, poświęcony profilaktyce zaburzeń słuchu u dzieci.

Prezentowano filmy dydaktyczne nt. bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym. Dużą popularnością wśród najmłodszych cieszył się animowany film dydaktyczny „Rodzina Porażków”.

Szkolenia wzbogacano również tematycznymi wystąpieniami multimedialnymi, pokazami np. odzieży roboczej, ochron osobistych i zestawów ochronnych do pracy ze środkami chemicznymi.

Odczytywano Apel Prezesa KRUS o zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom wiejskim. Apel, wydany w formie plakatu, zamieszczono w szkołach, miejscach często odwiedzanych przez rolników, a także na stronie internetowej KRUS.

Wydano dla rolników nowe dwie ulotki prewencyjne:

- 1) o zapobieganiu upadkom, szczególnie w okresie zimowym (1,2 mln egz.),
- 2) o zapobieganiu chorobom odkleszczowym, w tym boreliozie (600 tys. egz.).

Materiały popularyzatorskie wydane i zakupione przez KRUS w 2008 roku

Nakład – 60 tys. egzemplarzy

Nakład – 300 tys. egzemplarzy

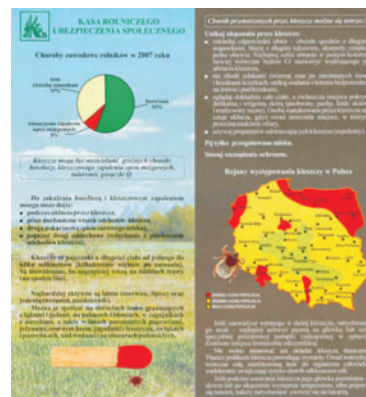
Nakład – 2x150 tys. egzemplarzy

Nakład – 150 tys. egzemplarzy

Nakład – 1 200 tys. egzemplarzy

Nakład – 600 tys. egzemplarzy

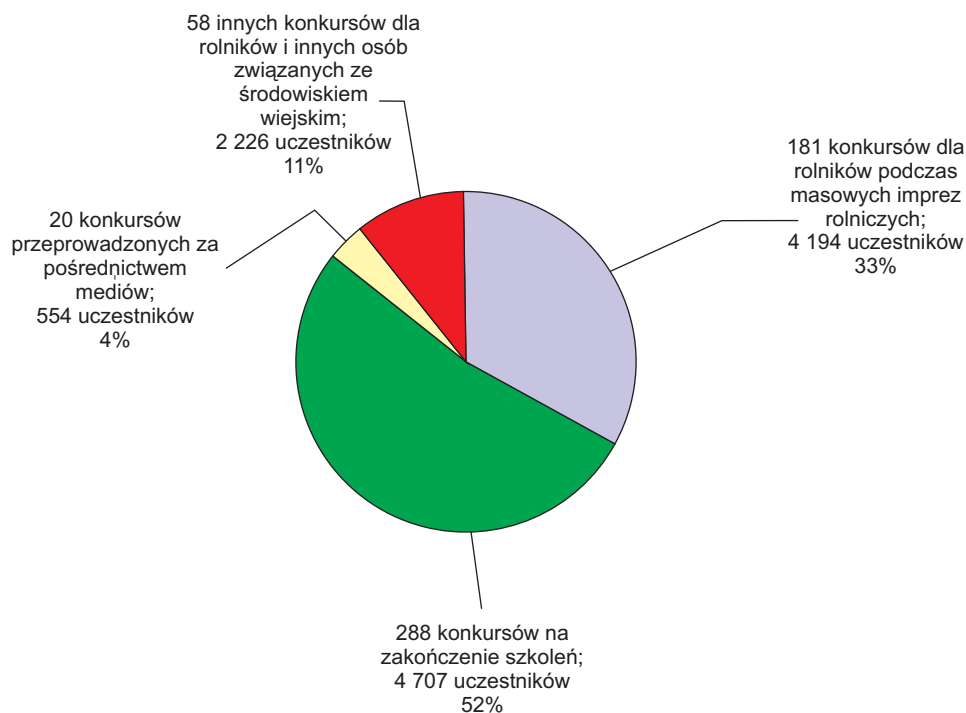
4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Olimpiady, konkursy i quizy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym

Przeprowadzono samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami ogółem **1 685 olimpiad i różnego typu konkursów wiedzy o bhp** w gospodarstwie rolnym, a wzięło w nich udział ogółem ponad 68 000 osób:

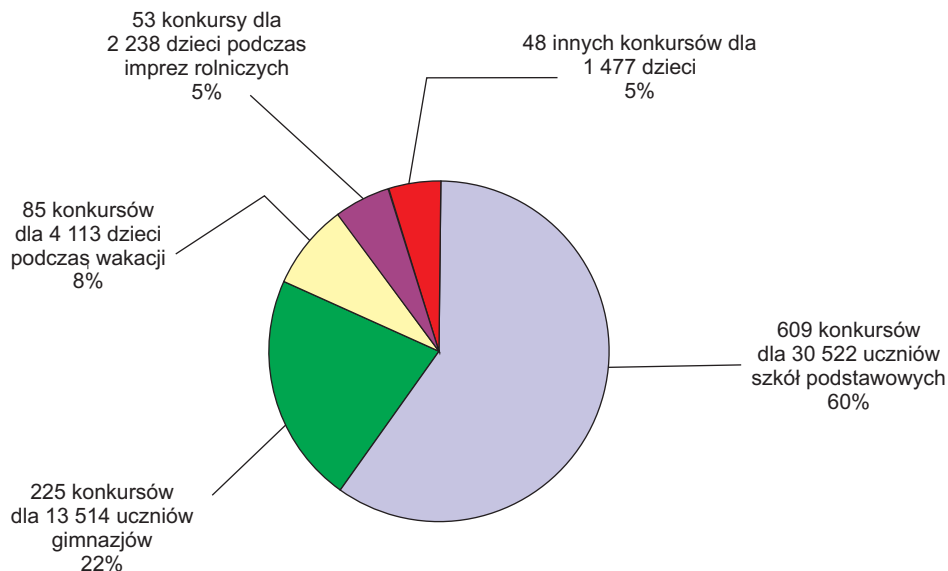
- 547 konkursów i quizów wiedzy o bhp dla prawie 11 700 rolników i innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- 118 olimpiad i konkursów o zasięgu szkolnym, regionalnym i wojewódzkim dla ponad 4 500 uczniów z około 220 średnich szkół o profilu rolniczym;
- 1 020 konkursów (w tym około 355 testowych i ponad 580 plastycznych i 78 innych) dla ponad 51 800 dzieci i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów oraz dla dzieci przebywających na zorganizowanych formach wypoczynku i uczestniczących w masowych imprezach lokalnych;

Konkursy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym dla rolników i innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim przeprowadzone przez OR/PT KRUS w 2008 roku

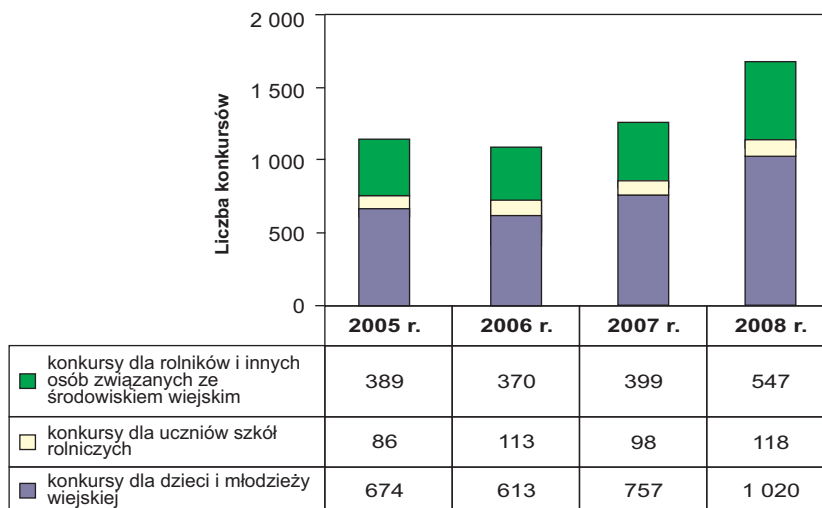

Olimpiady i konkursy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym dla dzieci i młodzieży wiejskiej, przeprowadzone przez OR/PT KRUS w 2008 roku

Konkursy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzone przez OR/PT KRUS w latach 2005-2008

Konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne

Wśród działań wpływających na poprawę warunków pracy, porządek i estetykę w obejściach gospodarskich były **konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne**.

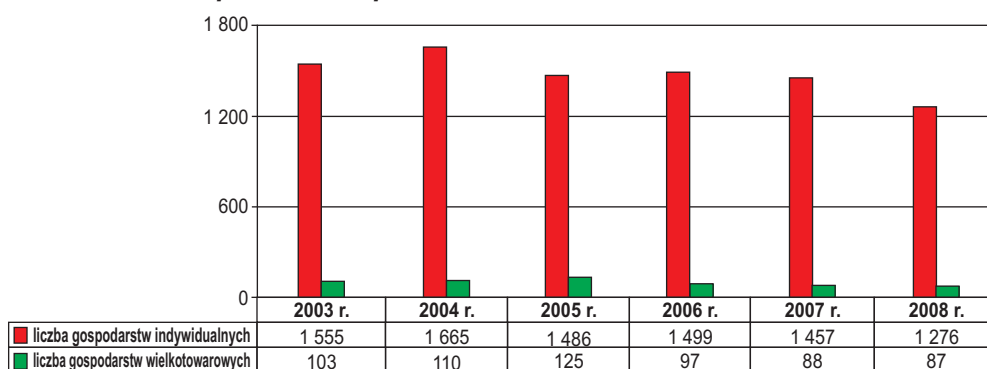
Przeprowadzono VI Ogólnokrajowy Konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2008” – w kategorii gospodarstw indywidualnych oraz kategorii zakładów rolnych – organizowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Agencję Nieruchomości Rolnych i Państwową Inspekcję Pracy. Do organizacji konkursu włączały się również Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Izby Rolnicze, związki i organizacje rolnicze oraz samorządy lokalne.

Patronat honorowy objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Lech Kaczyński, zaś patronat medialny sprawowały: Program I TVP S.A, dwutygodnik *Agro Serwis* i miesięcznik *Agromechanika*.

Kasa nadzorowała Konkurs w kategorii gospodarstw indywidualnych i upowszechniała informację o jego przebiegu w prasie rolniczej i lokalnej oraz programach telewizyjnych i radiowych.

Do Konkursu przystąpiło 1 276 gospodarstw rolników indywidualnych.

**Liczba gospodarstw zgłoszonych do Ogólnokrajowego Konkursu
Bezpieczne Gospodarstwo Rolne w latach 2003-2008**

Regionalne Komisje Konkursowe zwizytowały i oceniły zgłoszone gospodarstwa, wyłaniając do etapu wojewódzkiego spośród nich 147 najlepszych. Komisje Wojewódzkie ponownie poddały je ocenie i wybrały po jednym najbezpieczniejszym gospodarstwie w województwie. Zgodnie z Regulaminem Konkursu, podczas wizytacji gospodarstw zwracano uwagę na porządek w obrębie podwórzy, stan budynków inwentarskich i gospodarczych, wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony, podpory i inne zabezpieczenia, stan instalacji elektrycznych, warunki obsługi i bytowania zwierząt, stosowanie i jakość środków ochrony osobistej oraz estetykę gospodarstw.

Centralna Komisja Konkursowa wizytowała 16 gospodarstw, które zwyciężyły na szczeblu wojewódzkim. Zwracano szczególną uwagę na rozwiązania organizacyjne, technologiczne, a przede wszystkim techniczne, które w dużym stopniu decydują o bezpieczeństwie wszystkich osób pracujących w gospodarstwie. Według oceny Komisji, były to gospodarstwa rolne prowadzone nowoczesnie, z dbałością o estetykę miejsca pracy i życia, w których stan bezpieczeństwa był naturalnym elementem organizacji pracy wypracowywanym w większości z nich przez wiele pokoleń.

Wyniki Konkursu ogłoszono na stronie internetowej Kasy.

Laureaci Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne

II Miejsce

Teresa i Roman Rogalewiczowie
z Malczowa w woj. dolnośląskim

Gospodarstwo sadownicze o powierzchni 14,7 ha

III Miejsce

Łucja i Piotr Czakonowie
z Drogomyśla w woj. śląskim

*Gospodarstwo rolne o powierzchni 150 ha,
uprawa rzepaku, pszenicy, kukurydzy i
jęczmienia*

IV Miejsce

Marzanna i Zenon Statkiewiczowie
z Karolina w woj. podlaskim

*Gospodarstwo rolne o powierzchni 86 ha, produkcja bydła
mlecznego, oraz roślinna na potrzeby hodowli*

V Miejsce

Elżbieta i Bogusław Kołodziejczykowie
z Bud Szynczyckich w woj. łódzkim

*Gospodarstwo rolne o powierzchni 25,6 ha,
produkcja trzody chlewnej*

Laureaci Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne

Regina, Andrzej i Dorota Ranachowscy z Kosakowa w woj. pomorskim

Gospodarstwo o powierzchni 82,87 ha o profilu ogrodniczym

Marzena i Mirosław Kowalscy z Sadłowa w woj. kujawsko - pomorskim

Gospodarstwo o powierzchni 92 ha, produkcja trzody chlewnej w cyklu zamkniętym - ok. 2 000 szt. rocznie i uprawa zbóż na potrzeby hodowli

Barbara i Wiesław Kupcowie z Gojcowa w woj. świętokrzyskim

Gospodarstwo o powierzchni 38 ha, hodowla trzody chlewnej (ok. 600 szt.), uprawa zbóż i buraków cukrowych

Barbara i Grzegorz Górscy z Nowych Grobic w woj. mazowieckim

Gospodarstwo sadownicze o powierzchni 9 ha - produkcja jabłek

Halina i Józef Zaborowscy z Wrotkowa w woj. warmińsko - mazurskim

Gospodarstwo o powierzchni 178 ha, produkcja trzody chlewnej w cyklu zamkniętym (100 loch i 2 000 tuczników)

Maria i Ryszard Pabianowie z Łęgu Tarnowskiego w woj. małopolskim

Gospodarstwo o powierzchni 110 ha, hodowla bydła opasowego i uprawa zbóż

Maria i Czesław Ziemiakowie z Białoboków w woj. podkarpackim

Gospodarstwo o powierzchni 95 ha, produkcja roślinna

Irena i Arnold Prochotowie z Chocianowic w woj. opolskim

Gospodarstwo o powierzchni 50 ha, produkcja trzody chlewnej i roślin

Violetta i Krzysztof Majchrzyccy z Ludwikowa w woj. wielkopolskim

Gospodarstwo o powierzchni 66 ha, hodowla krów i bydła opasowego. Uprawa buraków, kukurydzy i zbóż

Dorota i Waław Łapiczowie z Wojnowa w woj. zachodnio - pomorskim

Gospodarstwo o powierzchni 20,9 ha, produkcja trzody chlewnej i roślin paszowych

Alicja i January Dworcakowie z Krzepielowa w woj. lubuskim

Gospodarstwo o powierzchni 500 ha, hodowla trzody chlewnej (550 macior i 12 700 tuczników) i uprawa zbóż

Podsumowanie VI Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* odbyło się podczas Międzynarodowych Targów Hodowli, Ogrodnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich FARMA 2008 w Poznaniu.

W uroczystej gali uczestniczyli laureaci wojewódzcy w kategorii gospodarstw indywidualnych i w kategorii zakładów rolnych, a także przedstawiciele patronów, współorganizatorów i fundatorów nagród.

Zdobywcy I miejsca w VI edycji Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne odebrali nagrody, listy gratulacyjne i podziękowania od osób reprezentujących organizatorów

Zwycięzcy Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2008 obok wygranego ciągnika ZETOR 6441 Proxima

Ponadto 16 jednostek terenowych Kasy współuczestniczyło w organizacji 34 innych konkursów, w których oceniano stan bezpieczeństwa w gospodarstwach rolnych.

Były to m.in. konkursy gminne w województwie mazowieckim pn. „Gospodarstwo rolne bezpieczne dla człowieka i środowiska naturalnego”, konkurs „Piękna i Bezpieczna Zagroda – Przyjazna Środowisku” w woj. świętokrzyskim,

Najładniejsza zagroda i bezpieczne gospodarstwo w gminie Zadzim w woj. łódzkim, *Żniwa mogą być bezpieczne, Bezpieczna i estetyczna zagroda* – konkursy przeprowadzone na terenie woj. podlaskiego, „Złotowski Rolnik – Dobry Praktyk 2008” w woj. wielkopolskim, a także konkursy na wykonanie zaleceń prewencyjnych i likwidację zagrożeń wypadkowych w gospodarstwach rolnych. W konkursach tych wzięło udział około 500 gospodarstw rolnych.

Przeglądy gospodarstw i prac polowych

W wielu oddziałach regionalnych i placówkach terenowych pracownicy ds. prewencji uczestniczyli w akcjach wyjazdowych, inspirowanych przez inspektorów PIP lub realizowanych w ramach zadań komisji ds. bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie indywidualnym, które polegały na wizytowaniu gospodarstw w trakcie wzmożonych prac polowych: wiosennych prac, sianokosów, żniw, wykopów.

Celem tych wizytacji było sprawdzenie stanu bezpieczeństwa maszyn i urządzeń posiadanych przez rolników oraz wskazanie zagrożeń wynikających z użytkowania wadliwego sprzętu.

Udzielano porad i zwracano uwagę na stan podwórzy, bałagan w obejściu, stan instalacji elektrycznej i przestrzegania zasad bezpiecznej pracy w trakcie wykonywania wielu prac i czynności rolniczych.

Stoiska i punkty informacyjne KRUS

Zorganizowano **416 stoisk i punktów informacyjnych KRUS** podczas: dożynek (Dożynek Jasnogórskich w Częstochowie oraz wojewódzkich, powiatowych i gminnych); międzynarodowych targów rolniczych i mechanizacji rolnictwa oraz regionalnych targów i wystaw rolniczych – np. Międzynarodowych Targów Mechanizacji Rolnictwa POLAGRA-PREMIERY w Poznaniu, Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach, Międzynarodowych Targów Hodowli, Ogrodnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich FARMA w Poznaniu, Międzynarodowej Wystawy Rolniczej AGROSHOW w Bednarach k/Poznania, Międzynarodowych Targów Rolniczych AGRO-PARK w Lublinie i innych; lokalnych festynów i pikników; Dni Otwartych Drzwi w ODR-ach oraz spotkań z udziałem rolników.

Na stoiskach rozpowszechniano prewencyjne materiały popularyzatorskie (broszury, ulotki, plakaty, zdjęcia), promowano odzież roboczą dla rolników, ochrony osobiste, wyroby oznaczone Znakiem KRUS oraz maszyny i urządzenia zwiększające bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym. Prezentowano zdjęcia z bezpiecznymi rozwiązaniami technicznymi i bezpiecznymi gospodarstwami. Organizowano różne konkursy z zakresu wiedzy o bhp dla rolników i ich dzieci. Pracownicy KRUS udzielali rolnikom informacji o zagrożeniach wypadkami przy pracy oraz przysługujących świadczeniach. Usytuowanie stoisk KRUS w sąsiedztwie instytucji zajmujących się rolnictwem oraz nagłaśnianie organizowanych konkursów

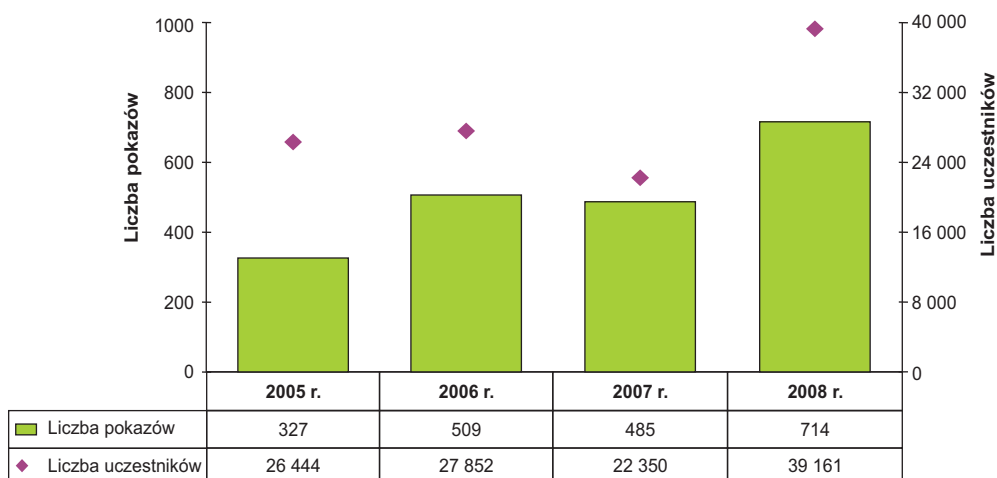
na stoiskach przez konferansjerów i prowadzących imprezy, sprawiało że cieszyły się dużym zainteresowaniem. Według informacji z OR/PT odwiedziło je ponad 182 tys. osób.

OR/PT KRUS	Stoiska informacyjne KRUS						Liczba uczestników
	Liczba stoisk ogółem	w tym liczba stoisk podczas:				Liczba uczestników	
		targów rolniczych	dożynek	festynów i pikników	Dni Otwartych Drzwi w ODR-ach		
Ogółem	416	62	193	115	16	30	182 657

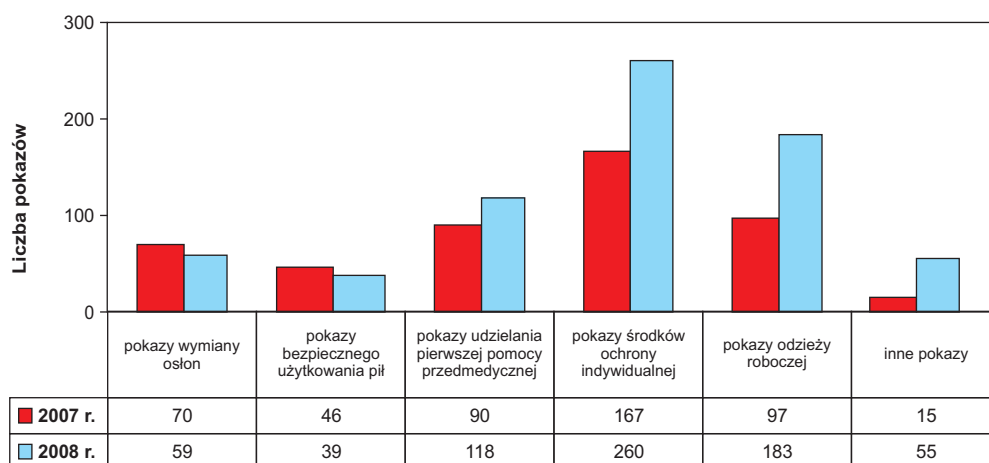
Praktyczne pokazy

Przy współdziałaniu jednostek organizacyjnych KRUS odbyło się ponad 700 pokazów bezpiecznej pracy dla ponad 39 000 osób. Najwięcej pokazów środków ochrony osobistej, odzieży roboczej, udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej, wymiany osłon wałów przegubowo teleskopowych, bezpiecznego użytkowania pilarek łańcuchowych. Ponadto np. PT w Bielsku Białej przy współdziałaniu Ochotniczej Straży Pożarnej i Państwowej Inspekcji Pracy zorganizowała szkolenie z pokazem bezpiecznej obsługi i eksploatacji instalacji elektrycznej w gospodarstwie wiejskim, a PT w Radomiu przy współdziałaniu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadziła pokaz bezpiecznej pracy przy stosowaniu środków ochrony roślin i obsłudze opryskiwaczy. W PT w Rawiczu pokazywano prawidłowe ustawianie drabin oraz prawidłowe agregowanie maszyn rolniczych z ciągnikiem.

Liczba pokazów i ich uczestników w latach 2005-2008

Pokazy przeprowadzone przez OR/PT KRUS w latach 2007-2008

Kontynuowano, rozpoczętą w 1998 roku, wymianę zużytych i uszkodzonych osłon wałów przegubowo-teleskopowych, podczas 59. pokazów zainstalowano 2 019 nowych osłon. Wymiany osłon wałów przegubowo-teleskopowych dokonywali przede wszystkim pracownicy Lubelskiej Fabryki Maszyn Rolniczych.

Pokazy bezpiecznej obsługi pił łańcuchowych czy prawidłowego cięcia drewna prowadzili przedstawiciele firm HUSQVARNA i STIHL oraz pracownicy nadleśnictw.

Pokazy z zakresu udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach drogowych i innych nieszczęśliwych zdarzeniach organizowano we współpracy ze strażakami-ratownikami OSP i PSP, ratownikami PCK, Pogotowia Ratunkowego, Ratownikami Medycznymi, lekarzami rodzinnymi.

Pokazy bezpiecznej obsługi opryskiwaczy przeprowadzono wspólnie z firmą MAROLEX i KWAZAR.

W pokazach środków ochrony osobistych i odzieży roboczej uczestniczyły firmy m.in.: ANKO-POL, GRENE, ELMEX, FILTER-SERVICE, LASEL, PHU Las i Ogród, ROBOD, SECURA, TYTAN.

Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu

Wiedzę o zagrożeniach i zabezpieczaniu się przed wypadkami upowszechniano wśród rolników nie tylko poprzez szkolenia, konkursy, pokazy, udział w imprezach rolniczych i rozpowszechnianie materiałów popularyzatorskich, ale również za pośrednictwem środków masowego przekazu (prasy, radia, telewizji, portali internetowych).

Problematykę bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym i działania prewencyjne organizowane przez KRUS popularyzowano w 459. artykułach, które ukazały się w prasie lokalnej, regionalnej i rolniczej, a także biuletynach urzędów gmin, izb rolniczych i ośrodków doradztwa rolniczego.

W regionalnych stacjach publicznych i komercyjnych wyemitowano 83 audycje radiowe i 25 telewizyjnych. Dla Redakcji Gospodarczo-Społecznej I Programu Polskiego Radia nagrano audycje nt. występujących zagrożeń w gospodarstwach rolnych i sposobów zapobiegania im.

Informacje nt. wypadków w rolnictwie i prowadzonych działań prewencyjnych zamieszczano na stronie internetowej Kasy oraz urzędów, gmin, szkół i instytucji zainteresowanych bezpieczeństwem pracy.

Na stronie internetowej Kasy Prezes KRUS apelował również o przestrzeganie zasad bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych, a szczególnie zwiększenie troski dorosłych o ochronę zdrowia i życia dzieci oraz młodzieży wiejskiej.

Pracownicy Kasy udostępniali dziennikarzom materiały i informacje do przedstawiania skali, okoliczności i przyczyn wypadków, zasad bhp oraz promowania podejmowanych działań prewencyjnych.

W mediach ogłaszano i prowadzono konkursy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym. Wiele działań prewencyjnych objętych było patronatem medialnym. Szczególnie popularyzowano cel i zasady Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*, a także osiągnięcia w zakresie poprawy warunków pracy w gospodarstwach laureatów tego Konkursu.

Dla większego zainteresowania dziennikarzy i publicystów popularyzacją w publikacjach wiedzy o zagrożeniach i zasadach bezpiecznej pracy w rolnictwie, przeprowadzono kolejną edycję Konkursu dla dziennikarzy *W rolnictwie można pracować bezpiecznie*. W XIV Konkursie uczestniczyło 27 publicystów i popularyzatorów działalności prewencyjnej KRUS, którzy zgłosili 44 publikacje prasowe, 33 audycje radiowe i 7 audycji telewizyjnych.

Kasa współuczestniczyła w organizacji XI Ogólnopolskiego Konkursu Radiowego pt. „*Strażacy ochotnicy nie tylko gaszą*”, przeprowadzonym przez Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej i Program I Polskiego Radia S.A.

Współdział Kasy w tworzeniu systemu ratownictwa przedmedycznego

Realizowano porozumienie zawarte 23.12.1999 roku pomiędzy Prezesem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego a Prezesem Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, dotyczące współpracy we wdrażaniu systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich. W celu łagodzenia skutków wypadków przy pracy rolniczej, Kasa przekazała jednostkom OSP kolejne zestawy ratownictwa przedlekarskiego.

Ogółem w latach 2000-2008 zakupiono 874 zestawy ratownictwa przedlekarskiego, które za pośrednictwem jednostek organizacyjnych KRUS przekazano jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych.

PREZES
KASY ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Warszawa, maj 2008 r.

Anna Zaboy

Dzieci wiejskie od najmłodszych lat przebywają w środowisku pracy rodziców.

Poprzez obserwację i przykład przejmują nawyki i zachowania dorosłych. Z czasem – na miarę swoich możliwości – zaczynają pomagać przy niektórych czynnościach w rodzinnym gospodarstwie, ucząc się zawodu rolnika.

Bardzo trudno ustrzec dziecko – zwłaszcza kilkuletnie – przed zagrożeniem wypadkami, szczególnie wtedy, gdy praca w gospodarstwie rolnym i życie domowe nieustannie się przenikają.

Musicie Państwo zapewnić Waszym dzieciom stałą, troskliwą opiekę, także w czasie ich zabawy, aby dorastały bezpiecznie.

Angażując dziecko do pomocy, trzeba pamiętać, że nie jest ono w stanie wykonać wielu czynności z braku dostatecznych sił, wyobraźni i doświadczenia. Nie potrafi dostrzec grożącego mu niebezpieczeństwa, a w sytuacji realnego zagrożenia nie umie podjąć właściwej decyzji. Ponadto, organizm dziecka jest szczególnie wrażliwy na szkodliwe dla zdrowia czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne.

Pracując, przewidujcie, że ciekawe wszystkiego dzieci mogą nieoczekiwanie zjawić się w strefie bezpośredniego zagrożenia życia. Szczególne ich zainteresowanie wzbudzają maszyny rolnicze. Jednak nawet najnowsze rozwiązania techniczne nie uchronią przed wypadkami dzieci, które, nieświadome niebezpieczeństwa, znajdą się blisko urządzeń lub narzędzi rolniczych. Państwa rozważa to najlepszy sposób na to, by dzieci były bezpieczne. Rozmawiajcie z nimi o zagrożeniach, uprzedzajcie przed różnego rodzaju niebezpieczeństwem – nie tylko w gospodarstwie rolnym.

Drodzy Rodzice i Opiekunowie, pamiętajcie, że bezpieczeństwo dzieci zależy głównie od Państwa odpowiedzialności.

Anna Zaboy

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
Centrala w Warszawie – Biuro Prewencji, Rehabilitacji i Orzecznictwa
00-608 Warszawa, al. Niepodległości 190, tel. 022 592 64 00, fax 022 592 66 50
info@krus.gov.pl www.krus.gov.pl

Jednostki OSP, które otrzymały ww. zestawy informują o ich wykorzystaniu podczas akcji ratowniczych.

Rok	Liczba akcji ratunkowych z wykorzystaniem zestawów ratowniczych
2003	862
2004	1 266
2005	1 965
2006	2 449
2007	2 221
2008	3 793

Interwencje dotyczyły wypadków przy pracy rolniczej, wypadków drogowych, usuwania skutków pożaru, ulewy czy wichury. Otrzymany sprzęt ratownictwa przedmedycznego strażacy wykorzystywali także do prezentacji oraz zabezpieczenia pod względem medycznym imprez masowych organizowanych na terenie wioski, gminy, powiatu czy województwa.

W 2008 roku pracownicy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i strażacy z jednostek OSP, kontynuując zainicjowaną w latach poprzednich działalność prewencyjną wśród rolników oraz dzieci, przeprowadzili wspólnie 46 szkoleń i prelekcji, w których wzięło udział prawie 3 000 osób; 104 pokazy udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej, gaszenia pożarów, ochron osobistych i odzieży roboczej, ogółem dla ponad 5 700 dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Podczas imprez otwartych i festynów przedstawiciele OSP współorganizowali turnieje i konkursy o tematyce przeciwpożarowej oraz zasadach bhp i higieny podczas pracy rolniczej, jak również organizowali regionalne mistrzostwa w ratownictwie drogowym i medycznym.

OR/PT włączyły się do organizacji Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”, którego celem było zainteresowanie dzieci i młodzieży ochroną przeciwpożarową, tradycją i życiem środowisk strażackich.

OR w Warszawie we współpracy z OSP zorganizował dla przedszkolaków Dzień Dziecka, gdzie podczas spotkania omawiano zasady zachowania się w razie ataku przez owady, bezpańskie psy, informowano o postępowaniu w razie ukąszenia przez kleszcze, przeprowadzono także pokaz udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej ze szkoleniem w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach wiejskich.

Przeprowadzono wspólnie ze strażakami OSP wizytacje 38 gospodarstw.

Udział w seminariach i konferencjach

Pracownicy Kasy brali udział w seminariach, konferencjach oraz różnego rodzaju spotkaniach poświęconych zagadnieniom związanym z bezpieczeństwem pracy w gospodarstwie rolnym. Przygotowano referaty, wystąpienia i prezentacje multimedialne.

Współorganizowano i uczestniczano m.in. w:

- XV Międzynarodowym Seminarium Ergonomii, Bezpieczeństwa i Higieny Pracy poświęconemu rozpoznaniu i sposobom ograniczenia ryzyka chorób układu mięśniowo-szkieletowego, związanych z pracą w rolnictwie, w dniach 23-24 października 2008 r. w IMW w Lublinie. (wygłoszono referaty pt. *„Choroby zawodowe układu mięśniowo-szkieletowego stwierdzone u rolników ubezpieczonych w KRUS, przyczyny ich powstania oraz skutki zdrowotne”* oraz *„Działania prewencyjne i rehabilitacyjne prowadzone przez KRUS w celu ograniczenia uszkodzeń układu mięśniowo-szkieletowego”*);
- XV Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt. *„Problemy intensyfikacji produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem ochrony środowiska i standardów UE”*, organizowanej przez Instytut Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa (IBMER) w dniach 23-24 września 2008 r. w Warszawie. Przygotowano wystąpienie nt. wypadków związanych z codzienną obsługą zwierząt w gospodarstwie rolnym;
- XIV Krajowej Konferencji Ergonomicznej nt. *„Problematyka bezpieczeństwa, ergonomii oraz ekologii w użytkowaniu maszyn i ciągników rolniczych”* organizowanej przez Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych (PIMR) 6 listopada 2008 r. w Poznaniu. Przygotowano i wygłoszono referat pt. *„Nieprawidłowe używanie technicznych środków produkcji jako przyczyna wypadków w gospodarstwie rolnym”*;
- XXIV Międzynarodowym Seminarium Wykładowców Ergonomii nt. *„Udział bezpieczeństwa pracy i ergonomii w zapewnieniu dobrostanu pracowników. Edukacja i badania”*, zorganizowanym przez PAN Oddział w Poznaniu, w dniach 8-11 listopada 2008 r. w Szklarskiej Porębie.

Ponadto inspektorzy KRUS uczestniczyli m.in. w:

- Seminarium nt. *„Bezpieczeństwo pracy w rolnictwie”* zorganizowanym przez PT KRUS w Tarnowie i Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w dniu 29 lutego 2008 roku w Zgłobicach.
- Seminarium dla nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów Gminy Przygodzice nt. *„Bezpieczeństwo dzieci w czasie pracy i zabawy w gospodarstwie rolnym”*, zorganizowanym przez członków Regionalnej Komisji ds. BHP w Rolnictwie dla Południowej Wielkopolski w dniu 8 kwietnia 2008 roku w Przygodzicach.

- Konferencji nt. „Bezpieczeństwo posługiwania się środkami chemicznymi w rolnictwie”, zorganizowanej przez Stowarzyszenie Ochrony Roślin w dniu 23 maja 2008 roku na SGGW w Warszawie;
- Konferencji naukowej pn. „Choroby odkleszczowe – ryzyko i zapobieganie”, zorganizowanej przez Ambasadę Włoską w Warszawie, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – PZH w Warszawie i Włoski Instytut Kultury w Warszawie, 20 października 2008 roku w sali Wydziału Biologii UW w Warszawie;
- Konferencji pn. „Bezpieczna Wieś”, zorganizowanej przez Mazowieckie Centrum Zdrowia Publicznego w Warszawie Oddział Terenowy w Siedlcach w dniach 20 listopada 2008 roku w Gminnym Ośrodku Kultury w Chodowie;
- Konferencji pn. „Praca w lesie może być bezpieczna”, zorganizowanej przez PT KRUS w Chełmie, PIP i Nadleśnictwo we Włodawie w dniu 9 grudnia 2008 roku.

W ramach programu szkolenia lekarzy wiejskich (gminnych) ośrodków zdrowia w zakresie prewencji, rehabilitacji i orzecznictwa lekarskiego, Kasa przeprowadziła VI cykl konferencji naukowo-szkoleniowych nt. *„Ryzyko choroby zawodowej rolników spojrzenie interdyscyplinarne”*.

W konferencji wzięli udział lekarze z wiejskich (gminnych) ośrodków zdrowia (w pierwszej kolejności z tych ośrodków, którym Kasa użyczyła sprzęt rehabilitacyjny do gabinetów usprawnienia leczniczego). Zorganizowano trzy konferencje, w których uczestniczyło ponad 270 osób z woj. małopolskiego, lubelskiego i kujawsko-pomorskiego.

Pracownicy KRUS brali udział w posiedzeniach regionalnych, wojewódzkich i powiatowych komisji ds. bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie, w forach sołtysów, a także w różnych spotkaniach z przedstawicielami samorządów i instytucji zainteresowanych bezpieczeństwem mieszkańców wsi.

Instruktaż podczas oględzin miejsc wypadków i wydawanie zaleceń prewencyjnych

W trakcie prowadzenia postępowań powypadkowych inspektorzy ds. prewencji wypadkowej dokonywali w gospodarstwach rolnych oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami oraz udzielali instruktażu poszkodowanym i członkom ich rodzin. Zwracali uwagę na występujące zagrożenia nieporządek w obejściu gospodarskim, brak zabezpieczeń i osłon, niestosowanie właściwego obuwia i odzieży roboczej oraz ochron osobistych. W celu zmniejszenia ryzyka ponownego zaistnienia wypadku, wydawano zalecenia prewencyjne dotyczące usunięcia przyczyny wypadku i stwierdzonych nieprawidłowości. Prowadzono konkursy na najlepiej wykonane zalecenie prewencyjne. Przekazywano ulotki i broszury nt. bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym.

5. Starania KRUS o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników

Nadawanie „Znaku Bezpieczeństwa KRUS” sprawdzonym wyrobom o wysokiej jakości

Prezes KRUS od dnia 01. stycznia 1995 roku maszynom i urządzeniom o wysokim poziomie bezpieczeństwa lub innym wyrobom zwiększającym bezpieczeństwo pracy rolniczej nadaje „Znak Bezpieczeństwa KRUS”. Znak KRUS nadawany jest na podstawie regulaminu, który określa warunki ubiegania się, przyznawania i odbierania tego Znaku.

Kasa badając okoliczności i przyczyny wypadków ustala, czy konstrukcja lub sposób wykonania danej maszyny i innych technicznych środków do produkcji rolnej wpłynęły na zaistnienie zdarzenia. Dostawca (producent, importer, sprzedawca) występujący o nadanie „Znaku Bezpieczeństwa KRUS” dobrowolnie poddaje atestacji swój wyrób, zarówno pod względem spełnienia wymogów bezpieczeństwa biernego (konstrukcja), jak i czynnego (zaistnienie wypadków z udziałem danego urządzenia w przeszłości ryzyko szczątkowe).

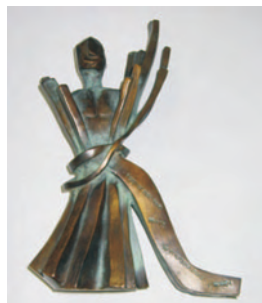
W 2008 roku Prezes Kasy wydał 3 kolejne zezwolenia upoważniające 3. producentów do oznaczania wyrobów „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS”. Otrzymały je:

- Przedsiębiorstwo Usługowo Produkcyjne „POMOT” Sp. z o.o. z siedzibą w Chojnie dla 4. typów wozów asenizacyjnych T 507/1 o poj. 3300L, T 507/2 o poj. 2500L, T 507/3 o poj. 4000L i T 507/6 o poj. 5000L (zezwolenie nr 55/2008);
- „BIN” Spółka z o.o. z Aleksandrowa Kujawskiego dla rozdrabniaczy bijakowych ssąco tłoczących do ziarna H 965/1, stanowiących element linii paszowej H 203 (zezwolenie nr 56/2008);
- Husqvarna Poland” Sp. z o.o. z Warszawy dla przenośnej pilarki łańcuchowej model „HUSQVARNA” 353 TrioBrake z potrójnym systemem zabezpieczenia (zezwolenie nr 57/2008).

Uroczyste wręczenie zezwoleń i Statuetek „Dobrosław” miało miejsce podczas Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH’2008 w Kielcach.

W latach 1995-2008 „Znak Bezpieczeństwa KRUS” uzyskało 25. producentów dla 163. wyrobów. Na koniec 2008 roku ważne były 54 zezwolenia, upoważniające 23. producentów do oznaczania Znakiem Kasy 155. wyrobów.

Wyroby oznaczone „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” w 2008 roku

Zezwolenie nr 55/2008
Wóz asenizacyjny T 507/6 o poj. 5 000 l
producent: Przedsiębiorstwo Usługowo
Produkcyjne „POMOT” Spółka z o.o.
w Chojnie

Zezwolenie nr 56/2008
**Rozdrabniacz bijakowy ssąco-tłoczący
do ziarna H 965/1, stanowiący element
linii paszowej H 203**
producent „BIN” Spółka z o.o.
w Aleksandrowie Kujawskim

Zezwolenie nr 57/2008
**Przełóżna pilarka łańcuchowa model
„HUSQVARNA” 353 TrioBrake**
producent: Husqvarna Poland Spółka z o.o.
w Warszawie

Nagradzanie wyróżnieniem targowym „Dobrosław” producentów i dostawców wyrobów zwiększających bezpieczeństwo pracy

Inną formą oddziaływania na rzecz produkcji i dystrybucji właściwych wyrobów jest przyznawanie przez Prezesa Kasy od 1996 roku wyróżnień targowych pn. „DOBROŚLAW” za „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”. Do tego wyróżnienia typowane są wyroby, które skutecznie mogą zmniejszyć zagrożenia, występujące podczas pracy w gospodarstwach rolnych.

Podczas targów rolniczych, m.in. Międzynarodowych Targów Mechanizacji Rolnictwa POLAGRA-PREMIERY w Poznaniu, Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach, Międzynarodowych Targów Hodowli, Ogrodnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich FARMA w Poznaniu, Międzynarodowej Wystawy Rolniczej AGROSHOW w Bednarach k/Poznania, oceniano oferty rynkowe oraz typowano maszyny i urządzenia do wyróżnienia targowego DOBROŚLAW „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”.

W 2008 roku wyróżnienia targowe DOBROŚLAW otrzymały:

- firma PRONAR Spółka z o.o. z Narwi za przyczepy do przewozu zwierząt KURIER 6 i KURIER 10:

- firma MAROLEX Spółka z o.o. z Dziekanowa Leśnego za opryskiwacze ręczne, ciśnieniowe i plecakowe o pojemności od 0,5 do 20 litrów:

Uroczyste wręczenie zezwoleń i wyróżnień miało miejsce podczas Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH'2008 w Kielcach.

Ogółem przyznano 53 wyróżnienia targowe dla 44. dostawców (producentów i importerów) 90. typów wyrobów (60. grup wyrobów).

Wystąpienia prewencyjne wobec producentów/dostawców wyrobów stwarzających zagrożenie dla użytkowników oraz postępowania regresowe wobec producentów, handlowców, importerów-dostawców wyrobów wadliwych lub powodujących wypadki.

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników nałożyła na KRUS obowiązek podejmowania starań w zakresie produkcji i dystrybucji bezpiecznych środków (produkcji i ochrony pracy) oraz umożliwiła Prezesowi Kasy domaganie się od dostawców wadliwych wyrobów i usług zwrotu świadczeń powypadkowych. Poprzez postępowania prewencyjne eliminowano z rynku techniczne środki produkcji, których wady konstrukcyjne, wykonanie lub błędna instrukcja obsługi były lub mogą być przyczyną wypadków albo źródłem zagrożenia dla użytkowników. Natomiast w postępowaniach regresowych Prezes KRUS domagał się od dostawców wadliwych wyrobów i usług będących przyczyną wypadku zwrotu świadczeń powypadkowych wypłaconych z ubezpieczenia społecznego rolników. Od 1993 roku Kasa zakwestionowała jakość ponad 470 wadliwych wyrobów w postępowaniach regresowych i postępowaniach prewencyjnych.

Promowanie maszyn, urządzeń i rozwiązań technicznych poprawiających bezpieczeństwo pracy w rolnictwie

O bezpiecznych wyrobach (wyróżnionych Znakiem KRUS i wyróżnieniem targowym „Dobrosław”) oraz o wadliwych wyrobach informowano rolników podczas targów i innych imprez rolniczych, szkoleń i spotkań, na konferencjach, seminariach i sympozjach, a także innych spotkaniach poświęconych bezpieczeństwu pracy w rolnictwie. Informacje na ten temat publikowano w czasopiśmie rolniczym, wydawnictwach instytutów naukowych i prasie lokalnej, a także w audycjach radiowych i telewizyjnych. Na stronie internetowej Kasy opublikowano wykaz wyrobów ze Znakiem KRUS i zwiększających bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym.

Ponadto Kasa promuje rozwiązania techniczne i opracowania naukowe przyczyniające się do poprawy stanu bezpieczeństwa w środowisku wiejskim, zgłaszane na Ogólnopolski Konkurs Poprawy Warunków Pracy organizowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W XXXVI edycji Konkursu Prezes Kasy nagrodził opracowanie pracowników Instytutu Medycyny Wsi pt. „*Przeciwdziałanie chorobom wynikającym z obciążeń fizycznych u rolników*”, materiał dydaktyczny przeznaczony dla lekarzy rodzinnych i pielęgniarek środowiskowych pracujących na wsi, doradców ODR, inspektorów KRUS i PIP oraz nauczycieli zawodu ze szkół rolniczych.

6. Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Prezes Kasy został ustawowo upoważniony do ustanowienia „Zasad ochrony zdrowia i życia gospodarstwie rolnym”, będących zaleceniami dotyczącymi wyposażenia gospodarstwa, zabezpieczenia osób pracujących oraz sposobu wykonywania czynności związanych z działalnością rolniczą, ustanowionymi w celu zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i chorobom zawodowym rolników. Ich stosowanie zależy od dobrej woli rolników.

Ustanowione w 1995 roku przez Prezesa Kasy *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* zostały w 2008 roku w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwem Zdrowia, Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz Radą Ubezpieczenia Społecznego Rolników uaktualnione i dostosowane do obowiązujących w krajach Unii Europejskiej unormowań prawnych i dobrych praktyk rolniczych.

Uaktualnione „Zasady...” przesłano do OR/PT KRUS, zamieszczono na stronie internetowej Kasy oraz wydrukowano w formie broszury w nakładzie 50 tys. egzemplarzy.

7. Współpraca z instytucjami w prowadzeniu działań prewencyjnych

Przeprowadzenie dużej liczby przedsięwzięć mających na celu zapobieganie wypadkom i chorobom zawodowym rolników było wynikiem współpracy wielu instytucji.

Jednostki organizacyjne Kasy wspólnie z instytucjami jak np. z Państwową Inspekcją Pracy, Policją, Państwową Strażą Pożarną, urzędami państwowymi i samorządami, związkami, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi, firmami ubezpieczeniowymi i bankami, ośrodkami kultury, uczelniami technicznymi i instytutami naukowymi – zorganizowały dla rolników, członków ich rodzin, dzieci i młodzieży wiejskiej oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim szereg działań na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej oraz kształtowania prawidłowych nawyków i zachowań podczas pracy w rolnictwie.

Wiele działań prewencyjnych prowadzono w ramach prac komisji ds. bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie indywidualnym, w skład których wchodzi przedstawiciele licznych instytucji, stowarzyszeń i urzędów, m.in. Państwowej Inspekcji Pracy, Ośrodków Doradztwa Rolniczego, Wojewódzkich Inspekcji Sanitarnych, Inspekcji Ochrony Roślin, Państwowego Instytutu Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Komend Wojewódzkich Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Związku Ochotniczych Straży Pożarnych, Izb Rolniczych, Stowarzyszenia Sołtysów, Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Agencji Rynku Rolnego, Agencji Nieruchomości Rolnych, Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, Związku Harcerstwa Polskiego, Kuratorów Oświaty i Szkół Rolniczych. Efektem tej pracy było wypracowanie regionalnych planów działań prewencyjnych.

Realizacji wspólnych działań sprzyjało Porozumienie z dnia 6 marca 2001 r. w sprawie współpracy na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie, zawarte pomiędzy Głównym Inspektorem Pracy, Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Prezesem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Prezesem Krajowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Prezesem Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, Przewodniczącym Zarządu Głównego Związku Zawodowego Pracowników Rolnictwa w RP, Prezesem Zarządu Federacji Pracowników-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych, Prezesem Krajowej Rady Izb Rolniczych, Prezesem Zarządu Głównego Ochotniczych Straży Pożarnych RP oraz Prezesem Krajowego Stowarzyszenia Sołtysów.

Na wyróżnienie zasługuje współpraca z Państwową Inspekcją Pracy, Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Agencją Nieruchomości Rolnych w zakresie przeprowadzenia Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*.

Ponadto z jednostkami terenowymi PIP prowadzono wspólnie wiele różnych działań prewencyjnych, w tym szkolenia i konkursy, najwięcej dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów (około 100 konkursów plastycznych, testowych i innych), dla uczniów szkół rolniczych (około 50 olimpiad, turniejów i konkursów wiedzy o bhp), rolników i osób związanych z rolnictwem (około 50 konkursów wiedzy o bhp), a także wizytacje gospodarstw w ramach akcji żniwnej oraz prac wiosennych i jesiennych na terenie 15 OR/PT oraz wspólne stoiska informacyjne na około 15 imprezach rolniczych.

Kasa kontynuowała współpracę z Ochotniczą Strażą Pożarną, która dotyczyła przede wszystkim tworzenia systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich i wyposażania jednostek OSP w zestawy ratownictwa przedmedycznego.

Współpracowano też:

- z redakcjami wielu czasopism i lokalnych gazet oraz rozgłościami radiowymi i stacjami telewizyjnymi;
- z producentami maszyn i urządzeń dla rolnictwa, których produkty odznaczają się wysokim poziomem bezpieczeństwa;
- z Międzynarodowymi Targami Poznańskimi i Międzynarodowymi Targami w Kielcach, organizując na nich stoiska KRUS oraz uroczystości wręczania Znaków Bezpieczeństwa KRUS, wyróżnień targowych i podsumowania Konkursu BGR;
- z Instytutem Medycyny Wsi w Lublinie, Państwowym Instytutem Maszyn Rolniczych w Poznaniu, Instytutem Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie (współorganizowano międzynarodowe i krajowe konferencje, seminaria z zakresu ergonomii, bezpieczeństwa i higieny pracy, przedstawiciele ww. instytutów uczestniczyli w pracach Komisji Kwalifikującej Wyroby do Znaków Bezpieczeństwa KRUS);
- z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie – w przeprowadzeniu kolejnej edycji Ogólnopolskiego Konkursu Poprawy Warunków Pracy i wyłonieniu jego laureatów, a także opracowaniu materiałów informacyjnych w zakresie dobrych praktyk w celu ograniczania ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy w rolnictwie w ramach wieloletniego programu wieloletniego „Dostosowywanie warunków pracy w Polsce do standardów Unii Europejskiej”.

III. Podsumowanie

W 2008 roku zgłoszono do KRUS 27 722 zdarzenia wypadkowe, tj. o 1 641 mniej (o 5,6%) niż w roku poprzednim. Liczba ubezpieczonych w KRUS zmniejszyła się z 1 609 644 do 1 584 884, tj. o 1,5%.

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników uznano 25 899 zdarzeń, tj. o 2 214 (o 7,9%) mniej niż w 2007 roku.

Liczba wypadków powodujących wypłatę odszkodowań w następstwie orzeczonego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci zmniejszyła się o 767 (o 4,1%) i wyniosła 17 956.

Większość wypadków (63,2%) spowodowała uszczerbek na zdrowiu nie przekraczający 5%. Udział wypadków z uszczerbkiem powyżej 60% utrzymuje się od kilku lat na poziomie 0,7-0,8%. Śmiercią poszkodowanych zakończyło się 95 wypadków (o 1 więcej niż w 2007 roku).

Wskaźnik wypadkowości mierzony liczbą wypadków powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań na 1 000 ubezpieczonych w KRUS obniżył się o 0,3 i wyniósł 11,3.

Dla porównania wskaźnik wypadkowości w innych grupach zawodowych wzrósł i wyniósł ogółem 9,11 wypadków/1 000 pracujących (w 2007 roku – 8,92), w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie – 13,86 wypadków/1 000 pracujących (w 2007 roku – 12,73).

Wskaźnik wypadkowości w rolnictwie indywidualnym jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych województwach i waha się od 7,5 w woj. opolskim do 15,9 w województwie warmińsko-mazurskim.

Struktura wypadków nie uległa zmianie. Nadal dominowały wypadki z grup: „upadek osób” (47,1%), „pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń” (14,2%) oraz „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta” (13,9%). Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym było w grupie „przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu” (42,1%).

Analiza zgłoszonych wypadków do KRUS w 2008 roku wskazuje, że głównymi przyczynami wypadków były:

- niewłaściwy sposób wykonywania czynności i zła organizacja pracy;
- nieuwaga, dekoncentracja rutyna, pośpiech, nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, ignorowanie zagrożeń;
- zły stan nawierzchni obejść gospodarskich;
- nieznajomość zachowań zwierząt;
- nieprawidłowo wykonane i użytkowane drabiny i schody;
- wystające progi i elementy, niezabezpieczone kanały gnojowe;
- zły stan techniczny narzędzi, maszyn i urządzeń;
- niestosowanie ubrań i butów roboczych oraz ochron pracy bądź noszenie nieodpowiednich;
- nieprawidłowa konstrukcja budynków gospodarczych i inwentarskich.

Przyznano 130 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową, w tym 1 zachorowanie ze skutkiem śmiertelnym. Dominowały przede wszystkim choroby roznoszone przez kleszcze (głównie borelioza), a także choroby układu oddechowego.

Na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i chorobom zawodowym rolników Kasa realizowała działania zgodnie z ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników i kierunkami nakreślonymi przez Prezesa Kasy. Działalność profilaktyczna Kasy skupiała się przede wszystkim na upowszechnianiu wiedzy o zagrożeniach

zdrowia i życia przy pracy rolniczej oraz zasad bezpiecznej pracy. Służyły temu dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i instruktaż z zakresu bhp oraz różne pozaszkoleniowe formy popularyzowania wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym.

W 2008 roku przeprowadzono ogółem 3 922 (o 11% więcej niż w roku poprzednim) szkolenia z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym oraz spotkania i pogadanki na temat zagrożeń podczas pracy i zabawy dzieci w gospodarstwie rolnym. Uczestniczyło w nich ponad 138 800 rolników i dzieci wiejskich oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim.

Zorganizowano samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami ogółem 1 685 (o 35% więcej niż w roku poprzednim) olimpiad i różnego typu konkursów wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym, a wzięło w nich udział ogółem ponad 68 000 osób.

Wśród działań wpływających na poprawę warunków pracy, porządek i estetykę w obejściach gospodarskich prowadzono konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne (w tym szóstą edycję Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” z udziałem ponad 1 200 gospodarstw) oraz przeglądy gospodarstw i prac polowych. Zorganizowano 416 stoisk i punktów informacyjnych KRUS (o 15% więcej niż w roku ubiegłym) podczas: dożynek, targów i wystaw rolniczych lokalnych festynów i pikników, Dni Otwartych Drzwi w ODR-ach oraz spotkań z udziałem rolników.

Przy współudziale jednostek organizacyjnych KRUS odbyło się ponad 700 pokazów bezpiecznej pracy (o 44% więcej niż w 2007 roku) dla ponad 39 000 osób. Były to pokazy środków ochrony osobistej, odzieży roboczej, udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej, wymiany osłon wałów przegubowo-teleskopowych, bezpiecznego użytkowania pilarek łańcuchowych.

Wiedzę o zagrożeniach i zabezpieczaniu się przed wypadkami upowszechniano poprzez rozpowszechnianie materiałów popularyzatorskich (broszur, ulotek, zakładek do książek, kalendarza), ale również za pośrednictwem środków masowego przekazu (prasy, radia, telewizji, portali internetowych).

W celu łagodzenia skutków wypadków przy pracy rolniczej, Kasa przekazała jednostkom Ochotniczej Straży Pożarnej 230 zestawów ratownictwa przedlekarskiego.

Prowadzono starania o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników. Prezes Kasy wydał 3 kolejne zezwolenia upoważniające producentów do oznaczania wyrobów „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” oraz przyznał dwa wyróżnienia targowe „DOBROŚLAW” za „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”.

Przeprowadzenie dużej liczby przedsięwzięć prewencyjnych było wynikiem prac komisji ds. bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie indywidualnym oraz działań realizowanych w ramach zawartych porozumień na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie, a także współpracy instytucji zainteresowanych bezpieczeństwem mieszkańców wsi.

Na działalność prewencyjną z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji wydatkowano w przeliczeniu na jedno sołectwo 51 zł, a na jednego ubezpieczonego w KRUS – 1,3 zł.

Różnorodność form prewencyjnych sprawiła, że wzrosła liczba uczestników działań popularyzujących wiedzę o bezpieczeństwie pracy w rolnictwie i podnoszących świadomość stosowania zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym, a obniżyła się liczba zdarzeń wypadkowych z udziałem rolników.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji C/KRUS
Warszawa, maj 2009 rok.

**Kasa Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego**

.....
Centrala
Biuro Prewencji i Rehabilitacji
Al. Niepodległości 190, 00-608 Warszawa